

Вінницький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Гростянецький молочний завод»)

08-43.МКР.004.00.114 ТЧ

Виконала: студентка 2 курсу,
групи МФКД-20м
спеціальності 073 – Менеджмент
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

_____ Маліцька М. С.
(прізвище та ініціали)

Керівник: д.е.н., професор, зав каф. ФІМ
(наук. ступінь, вч. звання, назва кафедри)

_____ Зянько В. В.
(прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2021 р.

Опонент: к.е.н., доцент каф. ЕПВМ
(наук. ступінь, вч. звання, назва кафедри)

_____ Нікіфорова Л. О.
(прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2021 р.

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ФІМ
_____ д.е.н., проф. Зянько В. В.
(прізвище та ініціали)

« _____ » _____ 2021 р.

Вінницький національний технічний університет
 Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
 Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
 Рівень вищої освіти II-й (магістерський)
 Галузь знань – Управління та адміністрування
 Спеціальність – 073 Менеджмент
 Освітньо-професійна програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри ФІМ
д.е.н., професор Зянько В. В.

«28» серпня 2021 р.

ЗАВДАННЯ **НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ**

Малицькій Марині Сергіївні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: Управління грошовими ресурсами підприємства та шляхи їх оптимізації (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Тростянецький молочний завод»)

Керівник роботи Зянько Віталій Володимирович, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено наказом ВНТУ від «24» вересня 2021 року № 277.

2. Строк подання студентом роботи: 06 грудня 2021 року

3. Вхідні дані до роботи: Роганова Г. Впровадження статистичних показників до методики аналізу ефективності грошових потоків підприємств. Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Економіка. 2019. Вип. 1 (202). С. 34–42.; Лебедева А. М. Особливості аналізу руху грошових потоків підприємства. Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. 2016. Т. 21. Вип. 3. С. 189–192. URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_3/43.pdf; Маликов В. В. Практичні рекомендації щодо управління грошовими потоками підприємства. Бізнес Інформ. 2020. №5. С. 370–374; Литвин І. С., Іващенко А. І. Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 2. С. 51–56. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2017/11.pdf; Національне положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. №78; Фінансова звітність ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки.

4. Зміст текстової частини:

У розділі 1 дослідити сутність та джерела грошових ресурсів підприємства, особливості управління ними та розглянути методики їх аналізу.

У розділі 2 проаналізувати основні показники фінансової діяльності та використання грошових ресурсів у ТОВ «Тростянецький молочний завод».

У розділі 3 запропонувати заходи з підвищення ефективності управління

грошовими ресурсами у ТОВ «Тростянецький молочний завод».

Перелік ілюстративного матеріалу: Таблиці: Таблиця 2.1 – Техніко-економічні показники ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки; Таблиця 2.2 - Горизонтальний та вертикальний аналіз активів балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки; Таблиця 2.3 - Горизонтальний та вертикальний аналіз пасивів балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки; Таблиця 2.4 – Аналіз динаміки та структури доходів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки; Таблиця 2.5 – Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2019 рік; Таблиця 2.6 – Аналіз показників фінансового стану та платоспроможності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки, Таблиця 2.7 – Аналіз показників ділової активності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки.

Рисунки: Рисунок 2.1 – Динаміка і структура операційних витрат ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки; Рисунок 3.1 – Ієрархічна модель вибору методу нейтралізації фінансових ризиків підприємств.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	доцент кафедри ФІМ Ткачук Л.М.	29.09.2021 р.	29.09.2021 р.

7. Дата видачі завдання «31» серпня 2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	Строк виконання етапів роботи	Примітка
Формування та затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	червень-вересень	виконано
Виконання теоретичної частини МКР. Перший рубіжний контроль виконання МКР (1-й розділ МКР)	ІІІ декада жовтня	виконано
Виконання аналітичної частини МКР. Другий рубіжний контроль виконання МКР (2-й розділ МКР)	ІІ декада листопада	виконано
Розробка рекомендацій та пропозицій. Третій рубіжний контроль виконання МКР (3-й розділ МКР)	І декада грудня	виконано
Перевірка МКР на плагіат. Попередній захист МКР	ІІ декада грудня	виконано
Рецензування МКР	ІІ декада грудня	виконано
Захист МКР	ІІІ декада грудня (за графіком)	виконано

Студент

_____ Маліцька М. С.
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи

_____ Зянько В. В.
(підпис) (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

УДК 358.15

Маліцька М. С. Управління грошовими ресурсами підприємства та шляхи їх оптимізації (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Тростянецький молочний завод»). Магістерська кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 – Менеджмент, освітня програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності. Вінниця: ВНТУ, 2021. 114 с. На укр. мові. Бібліогр. 41 назв; рис. 2; табл. 7.

У магістерській кваліфікаційній роботі запропоновано напрями вдосконалення оперативного управління грошовими потоками підприємства. Наукові і практичні положення щодо шляхів оптимізації грошових ресурсів підприємства доведені до рівня конкретних пропозицій, що дозволить їх використати на ТОВ «Тростянецький молочний завод» для вдосконалення управління його грошовими ресурсами. У теоретичній частині роботи досліджено суть грошових ресурсів, їх склад та джерела поповнення; наведено класифікацію грошових потоків підприємства та розглянуто особливості управління ними; проаналізовано основні методи та методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства загалом та грошових потоків зокрема. В аналітичній частині роботи здійснено аналіз основних показників фінансової діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод» та ефективності використання товариством грошових ресурсів. У прикладній частині роботи розроблено пропозиції та рекомендації щодо оптимізації грошових ресурсів на підприємствах молочної промисловості України та напрями вдосконалення оперативного управління грошовими потоками.

Ключові слова: грошові ресурси, грошові фонди, управління грошовими ресурсами, фінанси, фінансові ресурси, економічна ефективність.

ABSTRACT

Malitskaya M. S. Management of enterprise cash resources and ways of their optimization (on the example of the limited liability company "Trostyanetsky dairy plant"). Master's qualification work in specialty 073 - Management, educational program - Management of financial and credit activities. Vinnytsia: VNTU, 2021.114 p. In ukr. language. Bibliography 41 titles; rice. 2; tab. 7.

In the master's qualification work, directions for improving the operational management of the enterprise's cash flows are proposed. Scientific and practical provisions on the way of optimizing the company's monetary resources have been brought to the level of specific proposals, which will allow them to be used at Trostyanetsky Dairy Plant LLC to improve the management of its monetary resources. In the theoretical part of the work, the essence of monetary resources, their composition and sources of replenishment are investigated; the classification of cash flows of the enterprise is given and the features of their management are considered; analyzed the main methods and techniques for analyzing the financial and economic activities of the enterprise in general and cash flows in particular. In the analytical part of the work, the analysis of the main indicators of the financial activities of Trostyanetsky Dairy Plant LLC and the efficiency of the society's use of monetary resources was carried out. In the applied part of the work, proposals and recommendations were developed for optimizing cash resources at dairy enterprises in Ukraine and directions for improving the operational management of cash flows.

Key words: monetary resources, monetary funds, management of monetary resources, finance, financial resources, economic efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1 Суть, склад та основні джерела грошових ресурсів підприємства	11
1.2 Класифікація та особливості управління грошовими потоками підприємства	17
1.3 Методичні підходи до аналізу грошових потоків підприємства та ефективності забезпеченості його грошовими коштами	25
Висновки по розділу 1	37
2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД»	40
2.1 Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Тростянецький молочний завод»	40
2.2 Аналіз основних показників господарської діяльності підприємства	42
2.3 Аналіз ефективності використання грошових ресурсів підприємства	47
Висновки до розділу 2	67
3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ»	69
3.1 Шляхи оптимізації грошових ресурсів підприємства	69
3.2 Напрями вдосконалення оперативного управління грошовими потоками підприємства	75
Висновки по розділу 3	80
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85
Додаток А (обов'язковий) Технічне завдання	90
Додаток Б (обов'язковий) Протокол перевірки навчальної (кваліфікаційної) роботи	93

ВСТУП

В умовах ринкових відносин права на господарську діяльність підприємств значно розширюються і зростає роль своєчасного якісного аналізу їх фінансового стану, оцінки ліквідності, платоспроможності та фінансової стабільності та пошуку шляхів збільшення та зміцнення фінансової стійкості. Важливу роль у цьому відіграє ефективність управління грошовими ресурсами, оскільки діяльність підприємства – це складний динамічний процес, що є результатом постійного циклічного руху грошових коштів. Однією з проблем, що стоять перед підприємствами в сучасних умовах, є відновлення та підтримка динаміки операційних циклів, інвестиційної та фінансової діяльності, що є ключем до необхідної ліквідності підприємства та задоволення його попиту на кошти. Цю проблему неможливо вирішити без поглибленого вивчення економічних механізмів, що визначають грошові потоки кожного окремого суб'єкта господарювання.

Таким чином, існує гостра необхідність у виборі ефективного методу обліку, контролю та аналізу грошових ресурсів, підвищення наукової обґрунтованості фінансових рішень в умовах нестабільності та ризику, розробки системи аналітичних та модельних інструментів управління грошима.

Управління фінансовими ресурсами установи є істотним чинником її ефективної роботи в цілому. В умовах жорсткої конкуренції цей аспект підприємства може бути чи не єдиним інструментом, який підтримує компанію на рівні платоспроможності, ліквідності та грошової ефективності для забезпечення виробничих операцій. Саме тому цій проблемі приділяють особливу увагу такі вчені-економісти, як Лігоненко Л. О., Андросова Т. В., Грінько А. П., Губачова О.М., Кошельок Г.В., Соловьева А.П., Скрябина А.В., Майборода О. Є, Реплюк О.В., Крилова О.В., Маліков В. В., Роганова Г. та ін.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Магістерська робота виконувалася відповідно до напряму наукових

досліджень кафедри фінансів і кредиту «Дослідження сучасних тенденцій фінансових, грошово-кредитних та інноваційних процесів в Україні»

Метою магістерської роботи є оптимізація управління грошовими ресурсами підприємства на основі дослідження теоретико-методичних основ управління ними та аналізу грошових ресурсів на прикладі ТОВ «Тростянецький молочний завод».

Відповідно до сформульованої мети передбачається вирішення таких основних завдань:

- дослідити суть грошових ресурсів, їх склад та джерела поповнення;
- навести класифікацію грошових потоків підприємства та показати особливості управління ними;
- розглянути основні методи та методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства загалом та грошових потоків зокрема;
- здійснити аналіз основних показників фінансової діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод»;
- оцінити ефективність використання грошових ресурсів у ТОВ «Тростянецький молочний завод»;
- запропонувати шляхи оптимізації грошових ресурсів на підприємствах молочної промисловості України та шляхи вдосконалення оперативного управління грошовими потоками.

Об'єктом дослідження є процес формування, обертання та використання грошових ресурсів.

Предметом дослідження є сукупність методів та заходів щодо оцінки ефективності управління грошовими ресурсами підприємств.

Методи дослідження. Під час дослідження використані такі методи, як аналізу і синтезу – для вивчення об'єкта та предмета дослідження; теоретичне узагальнення – для визначення економічного змісту понять та категорій; групування і порівняння – для зіставлення фактичних даних звітного і попередніх років; системний та комплексний підходи – для обґрунтування

висновків та результатів дослідження варіантний аналіз, засоби моделювання. Бажано, щоб робота виконувалась на замовлення підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів:

- удосконалено класифікацію грошових потоків, зокрема запропоновано об'єднати поділ грошових потоків за можливістю їх регулювання та рівнем передбачуваності в одну ознаку – за можливістю управління, адже неможливо регулювати ті грошові потоки, яких не можна передбачити;
- обґрунтовано, що основною метою управління грошовими коштами є забезпечення фінансової рівноваги підприємства через забезпечення збалансованості і синхронізації в часі обсягів надходження і вибуття грошових коштів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані в роботі теоретичні положення, висновки та методичні рекомендації щодо оптимізації грошових ресурсів підприємства доведені до рівня конкретних пропозицій, що дозволить їх використати на ТОВ «Тростянецький молочний завод» для вдосконалення управління його грошовими ресурсами. Зокрема рекомендовано керівництву ТОВ «Тростянецький молочний завод» застосувати агітаційні методи по роботі з населенням щодо сплати за послуги теплопостачання, залучити кошти для розробки та введення енергозберігаючих технологій. Для покращення управління грошовими ресурсами рекомендовано введення платіжного календаря, що дозволить зменшити потреби підприємства у залучених коштах.

Особистий внесок здобувача.

Магістерська робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій автором запропоновані шляхи оптимізації управління грошовими ресурсами підприємства.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Апробація результатів магістерської роботи.

Основні положення і результати виконаного дослідження доповідалися на XLIX Науково-технічній конференції підрозділів Вінницького національного технічного університету (м. Вінниця, 11-13 березня 2020 р.) та на всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи» (ВНТУ, м. Вінниця, 11.05.2022–13.05.202. р.)

Наукові публікації. За темою магістерської кваліфікаційної роботи опубліковані 2 тез доповідей [40, 41].

Структура і зміст магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 113 сторінок, включаючи 7 таблиць, 2 рисунки, список використаних джерел літератури із 40 найменувань, додатки та ілюстративна частина.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Суть, склад та основні джерела грошових ресурсів підприємства

Фінанси можна назвати кровоносною системою обігу, яка забезпечує життєздатність підприємництва. Рух, швидкість та обсяг грошей визначають ефективність фінансової системи. З руху коштів починається і закінчується обіг коштів підприємства, оборот всього капіталу. Ось чому рух коштів, їх обіг коштів на підприємстві є основною ланкою в процесі обороту капіталу.

Грошові кошти на підприємстві спочатку формуються в процесі формування статутного фонду. У майбутньому вони інвестуються для забезпечення виробництва, господарської діяльності, розширення та розвитку виробництва. Так компанії отримують можливість виробляти і продавати продукцію та отримувати прибуток. Корпоративні гроші зберігаються в касах, а також на поточних рахунках, в іноземній валюті та інших рахунках в банківських установах [1].

У процесі продажу продукції, робіт та послуг корпоративні рахунки постійно отримують кошти у вигляді виручки від реалізації. Кошти також надходять від фінансової та інвестиційної діяльності підприємств: від придбаних акцій, облігацій та інших видів цінних паперів; від вкладення коштів на депозитні рахунки; оренди майна. Однак компанія не розпоряджається усіма отриманими грошима. Наприклад, у склад виручки від реалізації продукції підприємством включається сума акцизного збору та податок на додану вартість, які підлягають сплаті до бюджету. Справжнім платником цих податків є споживач, а підприємство, яке реалізує продукцію, перераховує їх до бюджету. Частина грошових надходжень, що залишилися після відрахування до бюджету акцизного збору та податку на додану вартість, використовується підприємством для заміни коштів, авансованих у оборотні фонди та основні засоби, на виконання фінансових зобов'язань перед

бюджетом, позабюджетними фондами, банками, страховими компаніями та ін. господарюючими суб'єктами. Залишок грошових надходжень становить загальний та чистий дохід, прибуток [2].

Під грошовими (фінансовими) ресурсами слід розуміти грошові кошти, доступні підприємствам.

Грошові ресурси підприємства – це його власні та позикові кошти спеціального призначення, які формуються в процесі розподілу та перерозподілу національного багатства, ВВП та національного доходу та використовуються для статутних цілей підприємства [3].

Таким чином, до грошових ресурсів належать грошові фонди та частина коштів, що використовується у нефондовій формі [4].

Грошові фонди становлять лише частину коштів підприємства. До грошових фондів належать: статутний фонд, заробітна плата, амортизаційний фонд (у державних установах), резервний фонд тощо [5].

Статутний фонд використовується компанією для інвестування в оборотні кошти та основні фонди.

Фонд оплати праці використовується для виплати основної та додаткової зарплати працівникам підприємства.

Фонд амортизації створюється для фінансування відтворення основних та необоротних активів.

Резервний фонд призначений для покриття збитків та подолання тимчасових фінансових труднощів.

Кошти компанії використовуються не тільки у формі фондів. Зокрема, підприємство використовує кошти для виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом, позабюджетними фондами, банками та страховими компаніями і такі перекази здійснюються у нефондовій формі.

У нефондовій формі компанії також отримують дотації, субсидії та спонсорські внески.

Фінансова діяльність будь-якого підприємства, починаючи з його створення, формування статутного фонду, подальших відносин з

контрагентами, державою, банками, а також у межах підприємства з організації внутрішнього комерційного розрахунку, ґрунтується на формуванні та русі своїх грошових та капітальних ресурсів для ефективного їх використання [6].

До грошових ресурсів підприємства належать такі основні елементи:

- статутний фонд;
- резервний фонд;
- додатковий капітал (у вигляді грошей спрямований у фонд індексації основних засобів та нематеріальних активів, фонд дооцінки оборотних матеріальних активів, які використовуються на капітальні вкладення, а також інших коштів, вкладених у матеріальні і нематеріальні активи за рахунок відповідних джерел надходжень):
- фінансування капітальних вкладень (за рахунок зовнішніх джерел);
- спеціальні фонди і цільове фінансування;
- амортизаційний фонд, який спрямовується на повне відновлення основних засобів і нематеріальних активів;
- резерви наступних витрат та грошових платежів;
- нерозподілений у господарському обороті прибуток;
- відкладена податкова заборгованість;
- коротко- та довгострокові кредити комерційних банків;
- кредиторська заборгованість усіх видів, включаючи борги підприємства за бюджетні платежі, постачальникам та іншим діловим партнерам, у т. ч. за виданими векселями, заборгованість з оплати праці робітникам і службовцям;
- інші довго- та короткотермінові позикові кошти, які відображаються у пасиві бухгалтерського сальдового балансу [7].

Баланс підприємства є документом публічної звітності, основним джерелом інформації для зовнішнього фінансово-економічного аналізу

підприємства. Він складається у єдиній формі, встановленій відповідними органами державного управління (в Україні це Міністерство фінансів та Міністерство статистики), як елемент річної, квартальної та місячної бухгалтерської звітності. Його необхідно надсилати регіональним статистичним органам, а також міністерствам та відомствам, якщо підприємство входить до сфери управління одного з них, неурядовим засновникам. У балансі на звітну дату фіксується склад фінансових (грошових) ресурсів підприємства та склад його активів, які вкладені у наявні фінансові ресурси. Це найважливіша інформаційно-аналітична цінність цього звітного документа [8].

Фінансовий аналітик, який грамотно читає баланс, може знайти відповіді на наступні питання, пов'язані з фінансовою діяльністю та фінансовим станом підприємства [9]:

1. Який загальний обсяг грошових ресурсів, їх структура та динаміка. Часто в аналізі доводиться визначати зміни, що відбулися протягом звітного періоду стосовно загальної суми фінансових ресурсів та їх складових – власних та позикових ресурсів, включаючи, наприклад, статутний капітал, банківські позики та довгострокові і короткострокові кошти, залучені за допомогою цінних паперів тощо. При аналізі дуже важливо вивчити зміни співвідношення між власними фінансовими ресурсами та залученими фінансовими ресурсами.

2. Як розподіляються грошові ресурси підприємства на основні засоби, інші необоротні та оборотні (власні та позичені) активи. Віднесення власних та позикових фінансових ресурсів до основних засобів, необоротних або оборотних активів залежить від місця їх вкладення або цільового призначення. Кошти, вкладені в основні засоби, у незавершені капітальні вкладення, а також кошти, призначені для цих цілей (наприклад, амортизаційний фонд, частина невикористаного прибутку, спеціальні фонди), складають фонд основних засобів. Кошти, вкладені в нематеріальні активи та довгострокові фінансові інвестиції, становлять фонд інших

необоротних активів. Нарешті всі інші фінансові ресурси, які за своєю економічною природою призначені для інвестування в оборотні активи (запаси, витрати, гроші, розрахунки), становлять фонд оборотних коштів.

3. Який рівень ліквідності та платоспроможності підприємства, оскільки баланс містить інформацію, з одного боку, про всі фінансові зобов'язання (з довгостроковим та поточним розподілом), а з іншого – про склад активів підприємства, які забезпечують (або не передбачають) можливість погашення боргів.

Глибоке розуміння того, як працює капітал, включає аналітичний підхід до показників структури капіталу підприємства з точки зору ціни, яку компанія повинна заплатити за його залучення та використання. Це означає необхідність виплати дивідендів за капітал, відсотків за боргові зобов'язання, видані компанією, банківські позики тощо.

Тимчасово нерозподілений прибуток, кошти на тимчасово невикористані спеціальні цілі, створені за рахунок прибутку, також мають свою «ціну»: ціна джерел цих коштів, призначених для підприємства з метою реінвестування, вважається такою ж, як ціна капіталу.

Ціна капіталу – це загальна сума грошей, яку компанія має сплатити за використання певної суми фінансових ресурсів, виражена у відсотках від цієї суми. Перш за все це слід враховувати при прийнятті інвестиційних рішень.

Таким чином, якщо рентабельність підприємства у якому компанія має намір брати участь менша за вартість капіталу компанії, від неї слід відмовитися. Ціна капіталу безпосередньо пов'язана з ціною підприємства в цілому як суб'єкта на ринку капіталу [10].

Основними джерелами грошових ресурсів для підприємств є власні кошти та позикові кошти.

До власних коштів належать: статутний фонд, амортизаційні відрахування, а також валовий дохід та прибуток.

Залучені кошти включають позики, пайові та інші внески, а також гроші, мобілізовані на фінансовому ринку [11].

З переходом до ринкових умов, впровадженням комерційних принципів у корпоративну діяльність, приватизацією державних підприємств, з'явилися нові підходи і до формування грошових ресурсів. Так, сьогодні важливе місце у джерелах фінансових ресурсів належить частці та внескам фізичних та юридичних осіб, працівників. Водночас обсяг грошових ресурсів, що надходять від галузевих структур, та обсяг бюджетної підтримки з боку органів державної влади значно зменшився. Прибуток, амортизація та запозичення набувають все більшого значення у формуванні грошових ресурсів підприємств. Все це змушує компанії проявляти ініціативу та креативність, брати на себе повну фінансову відповідальність [12].

Обсяг та ефективність виробництва визначають обсяг, склад та структуру грошових ресурсів підприємства. У свою чергу, зростання обсягів виробництва та соціально-економічний розвиток підприємства залежать від обсягу грошових ресурсів. Наявність грошових ресурсів та їх ефективне використання визначають фінансовий добробут підприємства: платоспроможність, ліквідність та фінансову стабільність [13].

Пошук фінансових джерел для розвитку підприємства, забезпечення найбільш ефективного інвестування грошових ресурсів стає важливим у роботі фінансових служб підприємства в умовах ринкової економіки.

У процесі формування грошових ресурсів підприємств важливе значення має структура їх джерел. Так, збільшення частки власних коштів позитивно впливає на фінансові результати діяльності підприємств. Велика частка залучених коштів ускладнює фінансову діяльність компанії та потребує додаткових витрат на сплату процентів за банківські позики, дивідендів за акціями, доходу від облігацій, що зменшує ліквідність балансу та збільшує фінансовий ризик. Тому в кожному конкретному випадку можливість залучення додаткових фінансових ресурсів необхідно докладно розглядати.

1.2 Класифікація та особливості управління грошовими потоками підприємства

Українськими вченими термін «грошовий потік» став широко використовуватися лише з початком формування в країні ринкових відносин. Термін «грошовий потік» став вживатися поряд з поняттям «гроші», що цілком резонно. Із грошовим потоком тісно пов'язане розкриття динамізму бізнесу, адже надходження та відтоки грошових коштів є постійними, а потоки – безперервними. Лише в балансі підприємства його кошти відображаються на певну дату. Сьогодні в Україні при визначенні суті грошового потоку треба керуватися МСБО 4, де під грошовими потоками розуміють приплив і відтік грошових коштів та їх еквівалентів.

Грошовий потік підприємства — це система доходів і витрат, розподілених у часі, що виникають у результаті його господарської діяльності, супроводжують рух вартості, і який служить зовнішнім показником ефективності діяльності підприємства [14].

Вивчення корпоративних грошових фондів дозволяє зрозуміти весь механізм діяльності підприємства, оскільки за наявності відносно самостійної логіки грошових потоків йому притаманні зовнішні ознаки цілого комплексу функціональних відносин, що розвиваються на підприємстві в процесі розвитку підприємства [15].

Грошові потоки підприємства можна класифікувати за такими основними ознаками:

1. Залежно від обсягу підтримки господарського процесу:

– грошовий потік по підприємству в цілому, який характеризує загальний обсяг касових операцій підприємства та акумулює всі види грошових потоків, що супроводжують і обслуговують процес його діяльності;

– грошові потоки окремих структурних підрозділів, які характеризують обсяги касових операцій по кожному з них і дозволяють оцінити ефективність його діяльності, участь кожного з них у господарському

процесі підприємства;

- грошовий потік певного виду або напряму економічної діяльності, що характеризує обсяг операцій у цьому виді діяльності підприємства;

- грошовий потік окремої господарської операції, що характеризує рух коштів за цим договором, що дозволяє оцінити його ефективність та вплив на загальний грошовий потік підприємства [16].

2. Залежно від напрямку грошових потоків їх класифікують на:

- вхідний грошовий притік (позитивний), що характеризує суму грошового потоку від усіх видів діяльності;

- вихідний (негативний) грошовий потік, що характеризує розмір його витрат [17].

3. Залежно від виду економічної діяльності грошові потоки є такими:

- від операційної діяльності;

- від інвестиційної діяльності.

- від фінансової діяльності [18].

4. Що стосується структури витрат, грошові потоки є такими:

- валовий грошовий потік, який використовується для оцінки обсягу всіх видів операцій підприємства, пов'язаних з грошовими потоками, незалежно від напрямку грошових потоків;

- чистий грошовий потік - це зміна наявних коштів за певний період, яка визначається як різниця між залишком коштів на кінець і початок періоду або надходженням готівки та її витратами за аналізований період. Таким чином, грошовий потік характеризує балансовий потік без відображення обсягу касових операцій [19].

5. Залежно від регулярності грошових потоків підприємства їх поділяють на:

- регулярні грошові потоки — це потоки платежів, усі елементи яких мають додатні значення, проміжки часу між платежами однакові, і ці потоки на підприємстві, як правило, є результатом господарсько-фінансової діяльності підприємства. Їх розмір фіксується з часом або має тенденцію до

змін. Кошти надходять і витрачаються систематично і з певною періодичністю. Це визначає можливість їх організації та планування;

– нерегулярні грошові потоки, які відрізняються за розміром і часовими інтервалами між їх виплатами, і зазвичай пов'язані з певними господарськими операціями. Нерегулярні грошові потоки виникають автоматично і не мають фіксованої суми та частоти. Формування та реалізація цих потоків може бути спланована лише шляхом безпосередніх розрахунків відповідно до часу та масштабу процесів, які їх породжують [20].

6. За пріоритетністю платежів грошові потоки поділяються на:

– пріоритетний рух грошових потоків – це система грошових витрат, що забезпечує найкращу реалізацію стратегії компанії;

– обов'язковий грошовий потік – це обов'язковий грошовий платіж, який організація має сплачувати в пріоритеті, щоб уникнути фінансових труднощів і продовжувати працювати в звичайному режимі. Вони включають відсотки, податкові платежі, заборгованість та інші обов'язкові платежі. Склад останніх визначається самою організацією залежно від умов господарювання;

– вторинний грошовий потік, який являє собою витрати грошей, які можуть бути відкладені через стратегічні потреби або коли його неможливо реалізувати без прямих витрат для підприємства у вигляді штрафів, пені, пені тощо. [19].

7. Щодо конкретного інвестиційного проекту можна виділити:

– додатковий грошовий потік – це надходження від реалізації конкретного інвестиційного проекту, потік, що відноситься виключно до цього проекту;

– ретроспективні грошові потоки – це всі інші грошові потоки, які не враховуються при прийнятті управлінських рішень щодо даного проекту [21].

8. Залежно від вартості в часі розрізняють:

– поточний грошовий потік - єдина комбінація теперішньої вартості грошових потоків підприємства, яка виходить шляхом дисконтування з урахуванням фактора часу, інфляції та ризику;

– майбутній грошовий потік є оціненою майбутньою вартістю.

9. За адекватністю обсягу розрізняють:

– дефіцит грошового потоку - коли грошового потоку недостатньо для покриття запланованих витрат;

– надлишковий грошовий потік – це перевищення позитивного грошового потоку над потребою компанії витратити [22].

10. За можливістю регулювання грошових потоків їх поділяють на:

– регульовані грошові потоки (що змінюються з часом), це види витрачання грошей, умови яких можуть бути змінені за домовленістю сторін (наприклад, орендні платежі, розрахунки з постачальниками);

– нерегульовані грошові потоки (які не змінюються з часом) – це ті види витрачання грошей, умови яких не можна змінити (наприклад, податкові платежі) [23].

11. Розподіл грошових потоків за можливістю їх організації. Він носить індивідуальний характер і визначається специфікою конкретного закладу.

12. За рівнем передбачуваності розрізняють:

– цілком очікувані грошові потоки – це суми грошових надходжень, заплановані та включені у відповідний план.

– неочікувані чи недостатньо очікувані грошові потоки — це сукупність надходжень і відтоків грошових коштів, що виникають внаслідок ризикованих подій, неочікуваних подій, і тому не включаються до грошових потоків і планів витрат.

13. За рівнем рівноваги розрізняють:

– збалансований грошовий потік, що характеризує вид загального грошового потоку, що забезпечує збалансованість позитивних і негативних грошових потоків;

– незбалансований грошовий потік. Що характеризує тип загального грошового потоку, що не гарантує збалансованість позитивних і негативних грошових потоків. Критерій балансу є показником різниці між позитивним і негативним грошовим потоком. У першому випадку воно йде до одиниці, у

другому – до нуля [24].

14. За періодом часу:

– короткостроковий грошовий потік, що характеризує вид, при якому період від надходження або витрачання коштів до повного їх завершення не перевищує одного року;

– довгостроковий грошовий потік, що характеризує вид, при якому період від отримання або витрачання грошей до повного їх завершення перевищує один рік [3].

15. Відповідно до використовуваних форм грошових коштів розрізняють:

– грошовий потік, що характеризує частку загального грошового потоку, що обслуговується готівкою. грошові потоки підприємств більш жорстко регулюються органами державної влади та Національним банком України;

– безготівковий грошовий потік, що характеризує частину загального грошового потоку, що обслуговується безготівковими розрахунками [3].

16. За типом використовуваної валюти:

– грошовий потік у національній валюті, що характеризує частину загального грошового потоку, що обслуговується національною валютою;

– потік грошових коштів в іноземній валюті, який характеризує частину загального грошового потоку, яка представлена в іноземній валюті. Використання валюти як засобу платежу в Україні має суттєві правові обмеження, які необхідно враховувати при здійсненні грошових операцій [25].

17. За можливістю забезпечити платоспроможність:

– ліквідний грошовий потік, що характеризує вид грошових потоків, при якому грошові надходження більші або дорівнюють витратам грошей, тобто чистий грошовий потік – вид грошового потоку, напрямок якого змінюється більше одного разу;

– неліквідний грошовий потік, який характеризує вид грошових потоків, при якому виявлення готівки менше або дорівнює сумі грошових

коштів, витрачених на зовнішні рахунки підприємства [16].

18. Залежно від характеру грошових потоків суб'єкта господарювання:

– внутрішній грошовий потік, що характеризує сукупність надходжень і витрат всередині підприємства (грошові розрахунки працівників, засновників, відділів);

– зовнішній потік грошових коштів, що характеризує приплив і відтік коштів, що обслуговують грошові відносини підприємства з іншими контрагентами (постачальниками, клієнтами, банками, страховими компаніями тощо) [26].

На нашу думку, ця класифікація грошових потоків є дуже громіздкою, зокрема, ми пропонуємо об'єднати поділ грошових потоків за можливістю регулювання та рівнем передбачуваності в одну ознаку – можливості регулювання, оскільки непередбачувані потоки не можуть бути регульованими. Класифікація грошових потоків за видами валюти, на нашу думку, також не має важливого значення.

Одним з основних завдань управління грошовими ресурсами є прискорення їх оборотності. Це дозволяє розширити фінансові можливості компанії без залучення додаткових зовнішніх джерел. Це завдання досягається за допомогою кількох заходів. Одним із таких заходів є раціональний розподіл оборотних коштів протягом операційного циклу [27].

Для сучасних підприємств найбільш вразливим моментом є відсутність ліквідності. Як відомо, кількість грошей, які є у підприємства, визначає рівень абсолютної ліквідності (платоспроможності). Фінансовим менеджерам слід приділяти пильну увагу розробці політики управління грошовими активами, яка, з одного боку, спрямована на підвищення їх обсягу для забезпечення стійкої платоспроможності, а з іншого – на отримання додаткового доходу від зберігання коштів на депозитних рахунках або інвестування у короткострокові фінансові інвестиції [1].

Об'єктивна і своєчасна оцінка фінансового стану підприємств має важливе значення для виникнення різних форм власності, оскільки будь-який

власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення заробітку (доходу), які можна визначити лише на основі своєчасного та об'єктивного аналізу фінансового стану. Також необхідно систематично аналізувати фінансове становище підприємства, його платоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість, оскільки від платоспроможності багато в чому залежить рентабельність будь-якого підприємства та розмір його прибутку [15].

Залежно від раціональності управління грошима, компанія досягає успіху або несе збитки в результаті правильного або неефективного фінансового управління.

Управління грошовими коштами включає цілеспрямований вплив на процеси накопичення, витрачання та перерозподілу коштів з метою досягнення збалансованості фінансово-господарської діяльності підприємства [25].

Відмінні риси практики управління грошовими потоками відображають принципи управління, тобто основні правила діяльності, які регулюються органами управління з урахуванням сучасних соціально-економічних умов [28].

Політика управління грошовими активами включає наступні етапи [29]:

- аналіз потреби підприємства в грошових коштах у попередньому періоді.
- оцінку ступеня участі грошових активів в оборотних активах.
- максимальне використання середнього залишку готівки;
- вибір ефективних форм регулювання середнього залишку грошових активів;
- забезпечення ефективного використання вільного залишку коштів;
- побудову ефективної системи контролю грошових коштів підприємства.

Повсякденне фінансове управління підприємства базується на оперативному управлінні грошовими потоками з урахуванням наступних

принципів [30]:

- балансування грошових потоків.
- синхронізація формування та руху грошових потоків у часі;
- зростання залишків готівки на рахунках підприємства.

В оперативному управлінні грошовими потоками розрізняють три види залишків грошових коштів [31]:

- 1) операційний залишок коштів, що формуються для забезпечення поточних платежів, пов'язаних з виробничо-господарською діяльністю підприємства;
- 2) залишок забезпечення коштів за рахунок вимог щодо підтримання постійної платоспроможності підприємства за терміновими зобов'язаннями;
- 3) залишок інвестиційних коштів з метою ефективних короткострокових інвестицій.

Період, протягом якого у підприємства відсутні грошові ресурси, називається фінансовим циклом або часом оборотності оборотних коштів. На його основі можна розрахувати фінансово-оперативні потреби підприємства (ФОП), іншими словами, потребу в чистих оборотних коштах. Останній розраховується як різниця між сумою грошей, вкладених у запаси сировини та готової продукції, дебіторської заборгованості та сумою кредиторської заборгованості, або іншими словами, різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями.

На величину цієї потреби впливає ряд факторів, таких як тривалість виробничо-збутового циклу, сезонність виробництва, темпи зростання виробництва, кон'юнктура ринку, обсяг і норма доданої вартості тощо.

Фінансово-оперативні потреби організації можна розрахувати різними способами. На практиці широко відомий метод визначення фінансово-оперативних потреб у відсотках від виручки від реалізації. Наприклад, якщо фінансово-оперативні потреби становлять 40%, це означає, що компанія працює 146 днів на рік ($365 \times 0,4$) лише для покриття своїх операційних потреб [1].

1.3 Методичні підходи до аналізу грошових потоків підприємства та ефективності забезпеченості його грошовими коштами

Підхід до аналізу грошових потоків підприємства та ефективності забезпеченості його грошовими коштами ґрунтується на діалектичному методі, тобто економічні явища, які вивчаються, аналізуються та враховуються з точки зору їх зв'язку, взаємозалежності, руху та розвитку. А розвиток, як відомо, - це боротьба між протилежностями, він відображає об'єктивні закони реальності. Діалектичний розвиток явищ у сфері фінансово господарської діяльності підприємств характеризується переходом від кількісних до якісних змін, які супроводжуються появою нових якостей, запереченням, загибеллю старого та появою нового, більш прогресивного.

Застосування діалектичного підходу до вивчення економічних явищ оживляє такі відмінні риси методу аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, як [32]:

- системний підхід до аналізу економічних явищ та процесів, що виявляється у комплексному вивченні економічних, організаційних, технічних та інших взаємопов'язаних факторів, у застосуванні системи показників для аналізу;
- широке використання логічних методів: дедукції та індукції. Дедукція – метод вивчення економічних явищ, коли нові знання про річ набуваються шляхом переходу від загальних фактів до окремих висновків. Індукція – навпаки, це логічний метод, в якому міркування здійснюються від індивідуальних та окремих фактів та суджень до загальних висновків. Яскравим прикладом використання дедуктивного підходу є розв'язання аналітичної задачі, суть якої полягає у визначенні причин (факторів), що призвели до фінансового результату підприємства, наприклад прибутку: спочатку визначають суму прибутку, його динаміку,

відповідність запланованому рівню тощо, а потім – усі представлені фактори, які сприяли такому кінцевому результату;

- вивчення причин, що викликають зміни в певних явищах економічного життя, оскільки всі явища викликані причинно-наслідковою зв'язком. Мистецтво аналітика – це вміння знаходити найважливіші причини, які сильно вплинули на той чи інший результат;
- аналіз не тільки для визначення тенденцій впливу різних причин (факторів) на певний економічний показник, а й для того, щоб дати кожній із цих тенденцій конкретне числове визначення та, якщо можливо, представити природу цього впливу у формальній формі, тобто математично за допомогою певних функцій, моделей;
- матеріали фінансово-економічного аналізу, які містять інформацію, що може служити основою для прийняття управлінських рішень, спрямованих на розробку варіантів проектів для розвитку підприємства, для підвищення ефективності діяльності шляхом мобілізації резервів, визначених аналізом [33].

До традиційних статистичних методів та засобів, з допомогою яких проводиться аналітична обробка (головним чином первісна), належать такі найбільш поширені методи та засоби:

- застосування абсолютних і відносних величин;
- застосування середніх величин;
- порівнювання;
- побудова рядів динаміки;
- групування;
- балансовий метод;
- індексний метод.

Абсолютні величини економічних явищ і процесів – це конкретні числові вирази цих явищ і процесів (обсяг виробництва, обсяг доходу, витрати, прибуток тощо). Без використання даних про ці величини аналіз часто

неможливо завершити. Проте, на відміну від статистики, де абсолютні значення є основними показниками, в економічному аналізі вони в основному використовуються для обчислення відносних та середніх значень.

Відносні величини – це величини, які визначаються порівнянням з будь-якими іншими величинами (відсотки, акції, індекс, темпи зростання, рентабельність однієї гривні інвестованого капіталу тощо). Відносні величини лише дають точне і чітке уявлення про розвиток певного економічного явища.

Середні значення – це абстрактні значення, за допомогою яких узагальнюються відповідні групи типових та однорідних явищ, процесів та показників. Без усереднення значень неможливо вивчити процеси, щоб визначити їх закономірності, вивчити явища в різних групах, вивчити явища, що змінюються в динаміці, нормалізувати атипові випадкові величини значень показника [28].

Порівняння є дуже поширеною технікою, що використовується в аналізі; з нього, звичайно, починається вирішення багатьох аналітичних задач, саме воно визначає напрям аналітичних досліджень.

У фінансово-економічному аналізі застосовуються такі порівняння [34]:

- порівняння явищ та показників у динаміці, тобто з аналогічними даними за минулий період (чи періоди), що приймається за базовий період;
- порівняння даних фактичних (звітних) за аналізований період з періодом плановим;
- порівняння звітних даних з середніми (у межах підприємства, галузі, країни загалом, розвинених країн);
- просторові порівняння з даними господарської діяльності інших підприємств.

Для відображення розвитку аналізованого показника у часі (в динаміці) будують ряди динаміки. Які поділяють на хронологічні

(моментні) або часові (інтервальні) ряди значень показника. Вони дозволяють аналізувати та оцінювати особливості розвитку того чи іншого економічного явища. Ряди динаміки можуть будуватися за абсолютними, відносними або середніми величинами [27].

Групування — це прийом аналізу, який полягає у формуванні з масиву аналізованих даних класифікаційні групи за ознаками, істотними з точки зору розв'язання конкретних аналітичних задач. Таке розмежування масиву аналітичної інформації ще до аналітико-статистичної обробки груп, які побудовані за певними ознаками, дозволяє виявляти закономірності та тенденції, властиві аналізованим процесам і явищам.

Із поглибленням аналізу (побудови груп за більшою кількістю ознак, за менші часові проміжки тощо), усередненням підсумкових показників здійснюється аналіз структури, структурних зрушень в об'єктах, які аналізуються, визначається залежність між різними показниками. Свого завершення метод групування набуває у формі певних аналітичних таблиць без яких жодна більш-менш складне аналітичне завдання не може бути розв'язане раціонально.

Балансовий метод аналізу — це відображення й оцінка кількох (частіше всього двох) груп взаємопов'язаних і взаємо врівноважених економічних показників. У формі балансу підприємство планує свою фінансово-господарську діяльність (баланс доходів і видатків), звітує про стан фінансових ресурсів та їх розміщення (бухгалтерський баланс). Велике аналітичне значення має складання матеріальних балансів, балансів робочого часу і часу роботи устаткування тощо.

Отже, балансовий метод аналізу дозволяє забезпечити фінансово-господарську діяльність підприємств трудовими, матеріальними та фінансовими ресурсами шляхом досягнення рівності аналізованих взаємопов'язаних показників [7].

Індексний метод аналізу застосовується при аналізі у динаміці економічних явищ, що формуються під впливом кількох чинників, кожен з

яких схильний до змін. Класичним прикладом аналізу за цим методом є аналіз обсягу реалізації (продажу) товарів, який формується під впливом певного фізичного обсягу товарів і цін на них. Адже кожне підприємство (промислове, торговельне, посередницьке тощо) обсяг продажу окремих товарів з року в рік, з місяця в місяць змінює, так само як змінює й ринкові ціни на цю продукцію.

Що стосується методик аналізу грошових потоків підприємства та забезпеченості його грошовими коштами, то у фінансовому аналізі пропонується використовувати наступні коефіцієнти, які розраховуються на основі звіту про рух грошових коштів:

1. Коефіцієнти платоспроможності і ліквідності:

1. коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності;
2. коефіцієнт грошового покриття виплат (у відсотках);
3. коефіцієнт грошового покриття короткострокових боргів;

2. Коефіцієнти, які характеризують здатність компанії продовжувати свою діяльність у майбутньому:

- коефіцієнт відношення грошового потоку від операційної діяльності до капітальних витрат;
- коефіцієнт відношення грошового потоку від операційної діяльності до загальної суми боргу;
- коефіцієнт достатності грошового потоку [35].

Коефіцієнт руху грошових коштів в результаті операційної діяльності розраховується як відношення чистого грошового потоку від операційної діяльності до поточних зобов'язань. Цей показник характеризує здатність підприємства генерувати ресурси під час своєї операційної діяльності для забезпечення виконання поточних зобов'язань. Основою для оцінки цього показника є його порівняння з показниками аналогічних компаній, що належать до тієї ж галузі [36].

Коефіцієнт грошового покриття виплат розраховується у відсотках – як

сума величини чистого грошового потоку від операційної діяльності, сплачених відсотків та сплачених податків до суми сплачених відсотків за довгостроковими та короткостроковими зобов'язаннями. Цей коефіцієнт показує, чи достатньо грошових коштів генерує підприємство під час своєї операційної діяльності для того, щоб здійснити виплату відсотків за довгостроковими та короткостроковими зобов'язаннями [35].

Коефіцієнт грошового покриття короткострокових боргів розраховується як відношення величини чистого грошового потоку від операційної діяльності, зменшеному на величину дивідендів, до суми короткострокових зобов'язань. Цей показник оцінює здатність підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання [35].

Коефіцієнт відношення грошового потоку від операційної діяльності до капітальних витрат розраховується шляхом ділення величини чистого грошового потоку від операційної діяльності на суму капітальних витрат. Цей показник характеризує здатність підприємства погашати свої зобов'язання після здійснення капіталовкладень за рахунок внутрішніх фінансових джерел [35].

Коефіцієнт відношення грошового потоку від операційної діяльності до загальної суми боргу розраховується шляхом ділення величини чистого грошового потоку від операційної діяльності на загальну суму зобов'язань. Цей показник характеризує здатність підприємства погашати свої зобов'язання за умови використання на їх погашення всієї суми чистих надходжень грошових коштів [31].

Коефіцієнт достатності грошового потоку розраховується діленням величини доходу до виплати відсотків та податків плюс суми амортизації за мінусом капітальних витрат, сплачених боргів та відсотків на суму середньорічних зобов'язань, що підлягають погашенню впродовж наступних п'яти років. Цей показник дозволяє згладити вплив циклічних чинників, які проявляються при використанні коефіцієнта відношення грошового потоку від операційної діяльності до капітальних витрат [31].

Наступним показником є ліквідний грошовий потік, який характеризує фінансовий стан підприємства.

Ліквідний грошовий потік характеризує зміни у чистій кредитній позиції підприємства впродовж певного періоду. Чиста кредитна позиція – це різниця між сумою кредитів, отриманих підприємством, і величиною грошових коштів.

Ліквідний грошовий потік тісно пов'язаний з показником фінансового важеля, який показує як господарська діяльність підприємства може бути покращена за рахунок користування банківськими позиками. Ліквідний грошовий потік є показником дефіцитного чи надлишкового сальдо грошових коштів підприємства, якщо воно повністю покриває всі свої боргові зобов'язання [28].

Формула розрахунку ліквідного грошового потоку має такий вигляд:

$$\text{ЛГП} = ((\text{ДКк} + \text{ККк} - \text{ГКк}) - (\text{ДКп} + \text{ККп} - \text{ГКп})), \quad (1.1)$$

де, ЛГП – ліквідний грошовий потік; ДКк – довгострокові кредити на кінець періоду; ККк – короткострокові кредити на кінець періоду; ГКк – грошові кошти на кінець періоду; ДКп – довгострокові кредити на початок періоду; ККп – короткострокові кредити на початок періоду; ГКп – грошові кошти на початок періоду.

Відмінність показника ліквідного грошового потоку від інших коефіцієнтів ліквідності полягає в тому, що повна, миттєва і абсолютна ліквідність характеризують здатність компанії погашати свої зобов'язання, тобто ці показники є важливими для зовнішніх зацікавлених осіб (насамперед кредиторів). Тоді як ліквідний грошовий потік характеризує абсолютну величину грошових коштів, отриманих від власної діяльності компанії (операційної та інвестиційної) і тому є більше “внутрішнім”, тісно пов'язаним з ефективністю функціонування самого підприємства, є також цінним для менеджерів і власників компанії. Показник ліквідного грошового потоку характеризує вплив позик і кредитів на ефективність діяльності підприємства з точки зору генерування грошового потоку [37].

Наступним кроком аналізу грошових потоків є використання поточних заходів, спрямованих на оптимізацію таких потоків через вплив на фінансовий цикл підприємства. Управління фінансовим циклом підприємства безпосередньо пов'язане з управлінням його грошовими потоками [1].

$$\text{ФЦ} = \text{ЧОЗЗ} + \text{ЧОД} - \text{ЧОК} \quad (1.2)$$

де: ФЦ – тривалість фінансового циклу; ЧОЗЗ – тривалість обороту запасів і затрат; ЧОД – тривалість обороту дебіторської заборгованості; ЧОК – тривалість обороту кредиторської заборгованості.

Для аналізу динаміки власних фінансових ресурсів, що вкладені у основні засоби, необхідно спочатку визначити їх величину, включаючи всі власні джерела, за рахунок яких створюються основні засоби (статутний фонд та інші). Щоб визначити, яка частина статутного фонду вкладена в основні засоби, можна скористатися такою формулою:

$$\text{СФосн} = \text{Ф} - \text{Фа} - \text{Ф сф} - \text{ДК} \quad (1.3)$$

де СФ_{осн} — частина статутного фонду, спрямована на створення фонду основних коштів; Ф — проіндексована залишкова вартість основних засобів, які створені підприємством за рахунок усіх джерел фінансування; Ф_з — залишкова вартість основних засобів, створених підприємством за рахунок залучених фінансових ресурсів; Ф_{оф} — не віднесена на статутний фонд вартість основних засобів, включаючи суму індексації основних засобів, джерела формування яких обліковуються на окремих рахунках цільових фондів і цільового фінансування; ДК — додатковий (інфляційний) капітал, обчислений при коригуванні вартості основних засобів [38].

Аналіз забезпеченості підприємства власними оборотними коштами (відповідності їх суми розміру встановленого нормативу) має на меті оцінити здатність підприємства створювати необхідні для виробництва і реалізації продукції запаси сировини, матеріалів, інші виробничі запаси, перехідні запаси незавершеного виробництва, готової продукції, вкладати певну суму коштів у сферу розрахунків.

Наявність у підприємства власних оборотних коштів у межах нормативу — запорука його безперебійної роботи, платоспроможності і своєчасного виконання фінансових зобов'язань.

Наявність власних оборотних коштів логічно визначати у розрахункових величинах як різницю між загальною сумою власних коштів підприємства і коштів, що становлять фонд власних основних коштів, коштів, які вкладені у довготермінові фінансові вкладення, нематеріальні активи, а також позикових коштів, які обраховуються в першому розділі пасиву балансу [25].

Згідно з діючими в Україні вказівками щодо складання річного фінансового звіту, для визначення суми наявних у підприємства власних оборотних коштів використовується така формула.

$$O_v = \text{БП}_1 + \text{БП}_2 - \text{БА}_1 - \text{ВП} \quad (1.4)$$

де O_v — наявність власних оборотних коштів; БП_1 — підсумок розділу I пасиву балансу; БП_2 — підсумок розділу II пасиву балансу; БА_1 — підсумок розділу I активу балансу; ВП — стаття «Використання позикових коштів» (з розділу III активу балансу) [35].

Для висновку про відповідність фактичної суми власних оборотних коштів встановленому нормативу такий розрахунок роблять за звітними даними підприємства і зіставляють одержаний результат з нормативом. Але алгоритм такого розрахунку ґрунтується на спірному з теоретичної точки зору трактуванні сутності оборотних коштів як економічного поняття. Мова йде про віднесення до їх складу коштів амортизаційного фонду, що, по суті, є основними коштами, оскільки вони призначені для капітальних вкладень та також невикористаного прибутку. А також коштів спеціальних фондів, які призначені для капітальних вкладень [27].

На думку фахівців методологія аналізу грошових потоків знаходиться в стадії свого формування. Найбільш послідовний та аналітично цілісний методичний підхід представлено в роботах українського дослідника І. О. Бланка. Згідно з викладеною ним концепцією, аналіз грошових потоків

підприємства доцільно здійснювати за такими етапами роботи, як:

- вивчення динаміки обсягу формування позитивного грошового потоку,
- оцінки обсягу формування від'ємного грошового потоку,
- дослідження збалансованості грошових потоків,
- вивчення синхронності грошових потоків;
- оцінки ефективності грошових потоків [39].

Наведена методика забезпечує комплексний аналіз грошових потоків, логічність побудови аналітичної процедури, а також передбачає широкий спектр розрахункових показників, що пропонуються до використання.

Деякі дослідники, розвиваючи та доповнюючи існуючі методичні підходи, стверджують, що аналіз грошових потоків передбачає здійснення наступних етапів дослідження:

1-й етап. Аналіз обсягу та динаміки грошових потоків, метою якого є визначення загальних обсягів грошових потоків, основних тенденцій та пропорцій їх розвитку.

2-й етап. Аналіз джерел формування грошових коштів, який передбачає вивчення структури позитивного грошового потоку за видами діяльності, ранжирування джерел надходження грошових коштів, визначення місця (вагомості) кожного з них у грошовому забезпеченні функціонування підприємства.

3-й етап. Аналіз напрямів використання грошових коштів, де за основу береться вихідний грошовий потік підприємства. Оцінка структури вихідного грошового потоку за видами діяльності та ранжирування окремих напрямів використання дозволяє визначити найбільш "грошомісткі" з них та, відповідно, зосередити увагу на процесі їх формування, можливих резервах скорочення та ефективного розподілу в часі.

4-й етап. Аналіз рівномірності грошових потоків, метою якого є ідентифікація та оцінка основних видів грошових потоків за ступенем регулярності їх здійснення. Це передбачає виявлення факторів коливань

грошових потоків, наявності та причин затримок у надходженні грошових коштів та відкладенні запланованих видатків. Показники рівномірності грошових потоків, що розраховуються в межах цього етапу аналізу, характеризують рівномірність надходження та витрат грошових коштів упродовж періоду, який дає змогу оцінити їх розподіл в часі [7].

Аналіз грошових потоків підприємства є важливою складовою оцінки його фінансового стану та платоспроможності.

Фінансовий стан та платоспроможність підприємства оцінюють за такими показниками:

Коефіцієнтом фінансової незалежності (автономності), який розраховують за формулою [11, с.209]:

$$K_{nl} = \frac{BK}{K} \quad (1.5)$$

де, BK – власний капітал; K – загальний капітал.

Коефіцієнтом фінансової стійкості, який розраховують за формулою [11, с.209]:

$$K_{\phi.c.} = \frac{BK+DЗ}{K} \quad (1.6)$$

де, ДЗ – довгострокові зобов'язання.

Коефіцієнтом фінансової залежності, який розраховують за формулою [11, с.210]:

$$K_{\phi.z.} = \frac{K-BK}{K} \quad (1.7)$$

Коефіцієнтом фінансового ризику (фінансового левериджу), який розраховують за формулою [11, с.210]:

$$K_{лев..} = \frac{K-BK}{BK} \quad (1.8)$$

Коефіцієнтом загальної платоспроможності, який розраховують за формулою [11, с.210]:

$$K_{заг.пл..} = \frac{HA+OA}{K-BK} \quad (1.9)$$

де, HA – необоротні активи; OA - оборотні активи.

Коефіцієнтом поточної платоспроможності, який розраховують за формулою [11, с.211]:

$$K_{\text{поточ.пл.}} = \frac{ГК}{ПЗ} \quad (1.10)$$

де, ГК – грошові кошти; ПЗ – поточні зобов'язання.

Також необхідно проаналізувати коефіцієнти ділової активності підприємства.

Коефіцієнт оборотності активів, який розраховують за формулою [11, с.211]:

$$K_{\text{об.акт.}} = \frac{ЧД}{СВА} \quad (1.11)$$

де, ЧД – чистий дохід (виручка); СВА – середньорічна вартість активів.

Коефіцієнт періоду обороту активів, який розраховують за формулою [11, с.212]:

$$K_{\text{пер.об.акт.}} = \frac{360}{\text{Коб.акт.}} \quad (1.12)$$

Коефіцієнт оборотності запасів, який розраховують за формулою [11, с.212]:

$$K_{\text{об.акт.}} = \frac{ЧД}{СВЗ} \quad (1.13)$$

Коефіцієнт періоду обороту запасів, який розраховують за формулою [11, с.213]:

$$K_{\text{пер.об.зап.}} = \frac{360}{\text{Коб.зап.}} \quad (1.14)$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, який розраховують за формулою [11, с.213]:

$$K_{\text{об.дебіт.}} = \frac{ЧД}{ССДЗ} \quad (1.15)$$

Коефіцієнт періоду погашення дебіторської заборгованості, який розраховують за формулою [11, с.213]:

$$K_{\text{пер.дебіт.}} = \frac{360}{\text{Коб.дебіт.}} \quad (1.16)$$

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, який розраховують за формулою [11, с.213]:

$$K_{об.кредит.} = \frac{ЧД}{ССКЗ} \quad (1.17)$$

Коефіцієнт періоду погашення кредиторської заборгованості, який розраховують за формулою [11, с.214]:

$$K_{пер.дебит.} = \frac{360}{Коб.кред.} \quad (1.18)$$

Отже, у розділі 2 проаналізуємо вищенаведені показники ТОВ «Тростянецький молочний завод», оцінюючи його фінансовий стан і платоспроможність та ефективність використання на підприємстві грошових ресурсів.

Висновок по розділу 1

На основі проведеного у першому розділі дослідження можна зробити такі основні висновки.

Грошові кошти включають готівку, кошти на рахунках у банках, та депозити до запитання. Еквівалентами грошових коштів є короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів та які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості.

Рух грошових коштів являє собою їх надходження і вибуття, а також надходження і вибуття їх еквівалентів.

Грошовий потік підприємства – це сукупність розподілених в часі надходжень і виплат грошових коштів, які генеруються його господарською діяльністю.

У науковій літературі існує досить громіздка класифікація грошових потоків, тому ми пропонуємо об'єднати поділ грошових потоків за можливістю регулювання і з рівнем передбачуваності в одну ознаку – а саме за можливістю регулювання. Адже грошові потоки, які не можна передбачити, не можна і регулювати.

Управління грошовими коштами включає:

- облік руху грошових коштів;
- аналіз потоків грошових коштів;
- складання бюджету грошових коштів.

Основне завдання аналізу грошових ресурсів полягає в з'ясуванні причин нестачі (надлишку) грошових коштів, визначенні джерел їх надходжень і напрямів використання.

Значення ефективного управління грошовими ресурсами підприємства полягає в наступному:

- грошові ресурси обслуговують здійснення господарської діяльності підприємства у всіх її аспектах;
- ефективне управління грошовими ресурсами забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку;
- раціональне формування грошових ресурсів сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу управління;
- ефективне управління грошовими ресурсами дозволяє скоротити потреби підприємства в позиковому капіталі;
- управління грошовими ресурсами є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства;
- ефективне управління грошовими ресурсами забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства;
- активні форми управління грошовими ресурсами дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, який генерується безпосередньо його грошовими активами.

Основна мета управління грошовими коштами – забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку шляхом збалансованості і синхронізації в часі обсягів надходження і вибуття грошових коштів.

Сьогодні спеціалісти широко використовують аналіз грошових коштів підприємства, оснований на аналізі коефіцієнтів, порівняння їх фактичного значення із нормативними, вивчення динаміки їх зміни, визначення майбутніх

тенденцій.

Аналіз грошових потоків підприємства є важливою складовою оцінки його фінансового стану та платоспроможності. Тому у наступному розділ буде здійснено аналізу грошових ресурсів ТОВ «Тростянецький молочний завод», який буде доповнено аналізом його фінансового стану та платоспроможності.

2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ РЕСУРСІВ ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Тростянецький молочний завод»

«Тростянецький молочний завод» заснований у 1938 році. Спочатку це був один цех, в якому примітивним способом переробляли молоко на масло. У післявоєнні роки завод почав перебудовуватися – з'явилися нові виробничі приміщення, розширився асортимент продукції, що випускається (підприємство почало виготовляти кисломолочні продукти – сметану, сир), було придбано нове обладнання для виробництва масла.

Юридична адреса підприємства: 24311, Вінницька область, Тростянецький район, селище Северинівка, вул. Центральна, 21.

Рішенням засновників від 28 березня 1997 року шляхом перетворення суб'єкта підприємницької діяльності орендного підприємства «Тростянецький молочний завод» та Тростянецькою районною державною адміністрацією Вінницької області 07 жовтня 1998 року, за реєстровим № 257 зареєстровано Приватне акціонерне товариство підприємства «Тростянецький молочний завод».

У 1999 році був побудований і введений в експлуатацію новий цех по виробництву технічного казеїну.

У 2002 році на підприємстві впроваджена інтегрована система якості ДСТУ ISO 9001-2000.

З 2007 року підприємство входить до складу холдингу «Молочний альянс», який об'єднує потужні підприємства з виробництва та реалізації основних видів молочної продукції, лідер молочної галузі України.

ТОВ «Молочний альянс» – компанія з централізованою структурою управління фінансами, закупівлями, маркетингом, виробництвом, логістикою

та продажами. До складу цієї Групи входять підприємства з виробництва сирів, цільномолочної та кисломолочної продукції, підприємства зі збору та обробки молока та молочної продукції, а також компанії, які здійснюють реалізацію продукції в Україні та за кордоном. Продукція випускається під брендами «Пирятинь», «Славія», «Яготинське», «Яготинське для дітей», «Здорово!», «Златокрай» та «Молочний альянс». Продуктовий портфель компанії збалансований так щоб забезпечити потреби широкого кола споживачів в різних товарних категоріях молочного ринку і ринку сирів. На підприємстві постійно відбувається реконструкція та ремонт існуючих виробничих потужностей, закуповується нове обладнання.

У 2010 році на ТОВ «Тростянецький молочний завод» відбулася масштабна реконструкція цеху приймання сировини.

27 квітня 2017 року на підставі протоколу загальних зборів акціонерів підприємство було перейменоване у Товариство з обмеженою відповідальністю – ТОВ «Тростянецький молочний завод». Акції ПрАТ "Тростянецький молочний завод" було конвертовано в частки у статутному капіталі ТОВ "Тростянецький молочний завод" та розподілено серед його учасників у співвідношенні 1:1 («1акція=1частка»).

Основним напрямком діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод» сьогодні є скупка, виробництво (переробка) та реалізація молока та молокопродуктів.

Товариство є самостійним господарюючим статутним суб'єктом, юридичною особою приватного права, підприємницьким товариством відповідно до законодавства України, має відокремлене майно, в межах якого відповідає за своїми зобов'язаннями, має самостійний баланс, поточні та інші рахунки в установах банків, круглу печатку та штампи зі своїм найменуванням й ідентифікаційним кодом, фірмові бланки, товарний знак, емблему та інші реквізити й атрибути.

ТОВ «Тростянецький молочний завод» є повністю незалежним від виконавчих, розпорядчих та інших органів державної влади і місцевого

самоврядування і керується лише законними рішеннями, нормативними та ненормативними актами таких органів і посадових осіб, прийнятими ними в межах своїх повноважень.

ТОВ «Тростянецький молочний завод» не відповідає по зобов'язанням держави, а держава не несе відповідальності за зобов'язаннями Товариства, крім тих випадків, коли вони самі беруть на себе таку відповідальність. Завод може здійснювати будь-які інші види діяльності та укласти будь-які господарські та цивільно-правові угоди, що прямо не протирічить меті діяльності Товариства та незаборонені законодавством.

ТОВ «Тростянецький молочний завод» має право самостійно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність у будь-якій сфері, пов'язаній з предметом його діяльності. При здійсненні зовнішньоекономічної діяльності Товариство користується повним обсягом прав суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності відповідно до чинного законодавства України.

Товариство самостійно планує свою діяльність і перспективи господарського і соціального розвитку, виходячи з попиту на послуги та продукцію Товариства. Основу планів складають договори з споживачами послуг та продукції.

Для здійснення Товариством господарської діяльності, забезпечення виконання ним своїх зобов'язань та встановлення обсягу корпоративних прав учасників в Товаристві створено Статутний (складений) капітал у розмірі 2327500 (два мільйони триста двадцять сім тисяч п'ятсот) гривень 00 копійок.

2.2 Аналіз основних показників господарської діяльності підприємства

Фінансовий стан підприємства оцінюють, розраховуючи велику кількість економічних показників, які описують його фінансово-господарську діяльність, зокрема: майновий стан, ліквідність, фінансову стійкість, рентабельність, ділову активність та ін. Ці показники групують і розглядають їх у розрізі декількох років, досліджують динаміку їх зміни, вишукують

причини даних змін, адже окремо взятий показник за один рік, взятий окремо, не може надати чіткої і достовірної інформації щодо істинного положення справ на даному підприємстві. За кожною групою показників робляться окремі висновки щодо ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства.

Для проведення фінансового аналізу використовують дані фінансової звітності підприємства: форму №1 «Баланс» та форму №2 «Звіт про фінансові результати».

У таблиці 2.1 ми занесли основні техніко-економічні показники ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки

Таблиця 2.1 – Техніко-економічні показники ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки

Показники	роки			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2017	2018	2019	2019/ 2018	2019/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2017
1	2	3	4	5	6	7	8
Середньорічна вартість активів, тис. грн	580132	847623.5	772372.5	-75251	192240.5	-8.9	33.1
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	414384	761326.5	760061	-1265.5	345677	-0.2	83.4
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн	252700	254876.5	248642	-6234.5	-4058	-2.4	-1.6
Реалізовано продукції, тис. грн	730399	1196185	1505637	309452	775238	25.9	106.1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	705740	1183426	1469605	286179	763865	1,24	2,08
Матеріальні витрати, тис. грн	594329	957504	1246797	289293	652468	30.2	109.8
Витрати на оплату праці, тис. грн	27002	30687	40828	10141	13826	33.0	51.2
Чисельність працюючих, чол.	338	338	272	-66	-66	-19.5	-19.5

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Чисельність промислово-виробничого персоналу, чол.	161	161	101	-60	-60	-23.0	-23.0
Чистий прибуток, тис. грн	17154	- 12801	356	356	-16798	0	-97.9
Фондовіддача	1.8	1.6	2.0	0.4	0.2	26.1	12.4
Фондомісткість	0.6	0.6	0.5	-0.1	-0.1	-20.7	-11.0
Фондоозброєність	1587.7	2917.0	3781.4	864.4	2193.7	29.6	138.2
Продуктивність праці персоналу, тис. грн / чол.	2160.9	3539.0	5535.4	1996.4	3374.5	56.4	156.2
Продуктивність праці промислово-виробничого персоналу, тис. грн / чол.	2798.5	4583.1	7490.7	2907.6	4692.3	63.4	167.7
Матеріаломісткість продукції, %	79.4	79.5	82.5	2.9	3.1	3.7	3.9

З наведених у табл. 2.1 даних видно, що середньорічна вартість капіталу підприємства 2019 році становила 772372.5 тис. грн. Це на 75251 тис. грн менше минулорічного показника. Отже темп приросту є від'ємним і становить -8.9%. Але у порівнянні із показником за 2017 рік вартість активів збільшилася на 192240.5 тис. грн. Таким чином, темп приросту активів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки є позитивним і становить 33.1%).

Середньорічна вартість основних засобів (за первісною оцінкою) становила у 2019 році 760061 тис. грн. Як бачимо, за останній рік вартість основних засобів зменшилася на 1265.5 тис. грн (темп приросту основних засобів за останній рік склав -0.2%). Але у порівнянні із 2017 роком вартість основних засобів збільшилася на 345677 тис. грн. Тому загалом за 2017-2019 роки темп приросту середньорічної вартості основних засобів є позитивним і становить 83.4%.

Середньорічна вартість власного капіталу склала в 2019 році склала 248642 тис. грн. За останній рік власний капітал зменшився на 6234.5 тис. грн (темپ приросту за останній рік склав -2.4%). А в порівнянні із показником за 2017 рік, власний капітал зменшився на 4058 тис. грн отже темп приросту цього показника негативний і становить -1.6%.

Виручка від реалізації в 2019 році склала 1505637 тис. грн. За останній рік обсяг збуту зріс на 309452 тис. грн (темп приросту за останній рік склав 25.9%). У порівнянні із показником за 2017 рік, обсяг реалізації зріс на 775238 тис. грн. Отже темп приросту виручки від реалізації становить 106.1%.

Таким чином, оцінюючи темпи приросту активів, основних засобів, власного капіталу та виручки від реалізації, ми бачимо, що найбільший приріст має виручка від реалізації (25.9%). За 2018-2019 роки темп приросту власного капіталу менший темпу приросту основних засобів, що є негативним, оскільки зрозуміло, що збільшення основного капіталу відбувається за рахунок позичкових коштів. Порівнюючи темп приросту власного капіталу із активами, ми бачимо, що темп приросту власного капіталу більший за темп приросту активів, що є позитивним для підприємства. Також виручка від реалізації зростає більшими темпами, ніж активи підприємства, що говорить про ефективніше використання ресурсів. Однак для того, щоб підприємство не вичерпало свої технічні та матеріальні запаси, йому необхідно пропорційно до збільшення оборотів нарощувати власний капітал.

Основними показниками, що характеризують ефективність використання основних засобів та забезпечення ними, є фондovіддача, фондovісткість та фондovозброєність. Проаналізуємо їх.

Показник фондovіддачі склав в 2019 році 2.0. Темп приросту фондovіддачі за останній рік становить 26.1%, що є позитивним чинником для досліджуваного підприємства.

Фондовісткість – показник, обернений до фондovіддачі. В 2019 році він склав 0.5. Темп приросту показника за останній рік складає -20.7%, а за 2017-2019 роки – -11.0%.

Фондоозброєність підприємства становила у 2019 році 3781.4 тис. грн на одного працюючого, і в порівнянні із 2018 роком збільшилася на 864.4 тис. грн, а у порівнянні із 2017 роком збільшилася на 2193.7 тис. грн.

Далі здійснимо аналіз ефективності роботи персоналу підприємства.

Чисельність персоналу ТОВ «Тростянецький молочний завод» становила у 2019 році 172 чол., з них промислово-виробничого персоналу 101 чол. (73.72%).

За останній рік чисельність працюючих зменшилася на 71 чол. Підприємство зменшило число працюючих через економічну кризу.

Позитивним фактором є збільшення продуктивності праці персоналу. За останній рік вона зросла на 1996.4 тис. грн. Продуктивність промислово-виробничого персоналу зросла на 2907.6 тис. грн. Зазначимо, що фонд оплати праці за останній рік збільшився, що є позитивним фактором для досліджуваного підприємства. За період з 2018 по 2019 роки темп приросту фонду оплати праці склав 33.0%, середньомісячної заробітної плати 65.3%, а продуктивності праці 56.4%, що є позитивним фактором і свідчить про покращення використання трудових ресурсів на підприємстві.

Отже, аналіз ефективності господарської діяльності підприємства показав, що підприємство є прибутковим, прибуток в 2019 році становив 356 тис. грн., що на 356 тис. грн більше минулорічного показника. До позитивних змін в діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод» також треба віднести: збільшення фонду оплати праці, зростання прибутку, покращення фондівіддачі, покращення продуктивності праці, збільшення середньої заробітної плати.

Негативними є: зменшення вартості майна, зменшення вартості основних засобів, зменшення вартості власного капіталу, скорочення штату підприємства, зменшення рентабельності продукції, зменшення рентабельності активів.

2.3 Аналіз ефективності використання грошових ресурсів підприємства

Грошові ресурси підприємства як складова частина фінансової системи відіграють визначальну роль у структурі фінансових відносин підприємства. Формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві – це процес утворення грошових фондів для фінансового забезпечення операційної та інвестиційної діяльності, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

Рух грошових потоків кількісно відображає всі стадії процесу відтворення через формування, розподіл та використання грошових ресурсів, цільових фондів. Тобто грошовим ресурсам властива потенційна можливість контролювати фінансово-господарську діяльність підприємства. Тому завданням фінансових служб підприємств є налагодження якомога ефективнішого формування грошових ресурсів та організації дієвого фінансового контролю за їх використанням.

Формування фінансових ресурсів на підприємствах відбувається під час формування статутного фонду, а також у процесі розподілу грошових надходжень у результаті повернення авансованих коштів в основні та оборотні фонди, використання доходів на формування резервного фонду, фонду споживання та фонду нагромадження. Утворення грошових фондів передбачає розподіл валових доходів, що здійснюється через фінансовий механізм.

Фінансовий механізм підприємства – це система управління грошовими ресурсами, яка призначена для організації взаємодії фінансових відносин і грошових фондів з метою оптимізації їх впливу на кінцевий результат його господарської діяльності. Оптимальна взаємодія фінансових відносин досягається при ефективному використанні насамперед таких фінансових категорій, як виручка, прибуток, амортизація, оборотні кошти, кредит, бюджет, податки, нормативів, різного роду стимулів, пільг, санкцій та інших фінансових важелів.

Виходячи з вищесказаного, до головних завдань фінансового менеджменту можна віднести:

- виявлення фінансових джерел розвитку виробництва;
- визначення ефективних напрямків інвестування грошових ресурсів;
- раціоналізація операцій з цінними паперами;
- налагодження ефективного функціонування фінансово-кредитної системи.

Значення управління грошовими ресурсами підприємства полягає в такій організації роботи фінансових служб, яка дає змогу залучати додаткові фінансові ресурси на найвигідніших умовах, інвестувати їх із найбільшим ефектом, здійснювати прибуткові операції на фінансовому ринку.

Дуже важливим у процесі управління грошовими ресурсами підприємства є визначення такої потреби в оборотних коштах, яка забезпечувала б мінімально необхідний обсяг виробничих запасів, незавершеного виробництва, залишків готової продукції для виконання виробничої програми. Якщо бракує власних оборотних коштів для поточного інвестування, то необхідно визначити потребу в позичкових коштах. Брак оборотних коштів у окремих підприємств виникає саме через те, що надходження та використання грошей не збігається в часі і здійснюються в різних обсягах.

Управління грошовими ресурсами включає також сферу фінансового забезпечення капітальних вкладень на технічне переобладнання, реконструкцію та розширення підприємств. Для цього фінансисти мають визначити власні джерела фінансування капітальних вкладень, передовсім амортизаційні відрахування та чистий прибуток, залучені кошти, які можуть надійти від емісії цінних паперів, вивчити можливості одержання довгострокових кредитів.

Завданням управління грошовими ресурсами підприємства є забезпечення формування та правильного розподілу виручки від реалізації продукції для відновлення оборотних коштів, формування амортизаційного

фонду, валового та чистого доходу.

Рух коштів відображається в звіті про рух грошових коштів в розрізі трьох видів діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової. Надходження грошових коштів в рамках операційної діяльності пов'язане в першу чергу із виручкою від реалізації продукції, виконання робіт, та надання послуг, а також авансів від покупців і замовників. Вибуття грошових коштів – платежі по рахункам постачальників і інших контрагентів, виплата заробітної плати працівникам, відрахування у фонд заробітної плати і забезпечення, розрахунки з бюджетом та податки.

Рух грошових коштів в розрізі інвестиційної діяльності пов'язаний з придбанням (реалізацією) майна довгострокового користування. Це стосується насамперед надходження або вибуття основних засобів і нематеріальних активів. При цьому також треба враховувати, що рух грошових коштів пов'язаний із здійсненням довгострокових фінансових вкладів в інші організації, з випуском облігацій та інших цінних паперів довгострокового характеру. Тоді як здебільшого фінансова діяльність підприємства пов'язана з здійсненням короткострокових фінансових вкладів, випуском облігацій і цінних паперів короткострокового характеру, вибуттям раніше придбаних акцій, облігацій на строк до 12 місяців

Розпочнемо аналіз грошових коштів ТОВ «Тростянецький молочний завод» із горизонтального та вертикального аналізу активів балансу підприємства за 2017-2019 роки, дані про які представимо у таблиці 2.2.

Як бачимо з даних табл. 2.2., залишкова вартість основних засобів становила на кінець 2019 року 477673 тис. грн, що на 80752 тис. грн менше показника на кінець 2018 року (темپ приросту за цей період був негативним і склав -14.5%), та на 168260 тис. грн менше значення показника на кінець 2017 року (темп приросту за 2 роки становить -26.0%). На кінець 2019 року питома вага основних засобів в майні підприємства становила 63.8% ($477673/748863 \times 100$). Питома вага основних засобів за 2 останні роки зменшилась на 8.0%.

Таблиця 2.2 - Горизонтальний та вертикальний аналіз активів балансу
ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки

Активи	На кінець року, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2017	2018	2019	2019/ 2018	2019/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2017
Основні засоби	645933	558425	477673	-80752	-168260	-14.5	-26.0
Залишкова вартість основних засобів	19740	16631	13428	-3203	-6312	-19.3	-32.0
Всього необоротні активи	665673	575056	491101	-83955	-174572	-14.6	-26.2
Виробничі запаси	7742	11464	19506	8042	11764	70.2	152.0
Незавершене виробництво	1879	2959	7305	4346	5426	146.9	288.8
Готова продукція	44171	37966	65309	27343	21138	72.0	47.9
Товари	1146	38	42	4	-1104	10.5	-96.3
Дебіторська заборгованість за товарами	22944	16924	26472	9548	3528	56.4	15.4
Дебіторська заборгованість за розрахунками	152007	35065	40912	5847	-111095	16.7	-73.1
Інша поточна дебіторська заборгованість	77	100	33	-67	-44	-67	-57.1
Грошові кошти	3320	116217	93851	-22366	90531	-19.2	2726.8
Інші оборотні активи	406	93	1688	1595	1282	1715.1	315.8
Всього оборотні активи	233692	220826	255118	34292	21426	15.5	9.2
Необоротні активи та групи вибуття	0	0	2644	2644	2644	—	—
Вартість активів	899365	795882	748863	-47019	-150502	-5.9	-16.7

Справедлива (залишкова) вартість інвестиційної нерухомості становила на кінець 2019 року 13428 тис. грн, що на 3203 тис. грн менше показника на кінець 2018 року (темپ приросту за останній рік становить -19.3%) та на 6312 тис. грн менше значення показника за 2017 рік (темп приросту за 2 роки

становить -32.0%). На кінець 2019 року питома вага справедливої вартості інвестиційної нерухомості в активах підприємства становила 1,8% ($13428/748863 \times 100$). Питома вага справедливої вартості інвестиційної нерухомості за 2 останні роки зменшилась на 0.4%.

Загальна вартість необоротних активів склала на кінець 2019 року 491101 тис. грн, що на 83955 тис. грн менше показника за 2018 рік (темپ приросту необоротних активів за останній рік становить -14.6%), та на 174572 тис. грн менше значення показника 2017 року (темپ приросту за 2 роки становить -26.2%). На кінець 2019 року питома вага необоротних активів в загальній вартості майна ТОВ «Тростянецький молочний завод» становила 65.6% ($491101 / 748863 \times 100$). Питома вага необоротних активів за період з 2017 по 2019 роки зменшилась на 8.4%.

Проаналізуємо динаміку та структуру оборотних активів підприємства.

Виробничі запаси становили на кінець 2019 року 19506 тис. грн, що на 8042 тис. грн більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 70.2%) та на 11764 тис. грн більше значення показника за 2017 рік (темп приросту за 2 роки становить 152.0%). На кінець 2019 року питома вага виробничих запасів в активах ТОВ «Тростянецький молочний завод» становила 2.6% ($19506 / 748863 \times 100$). За два останні роки виробничі запаси збільшили свою питому вагу в активах на 1.7%.

Вартість незавершеного виробництва склала на кінець 2019 року 7305 тис. грн, що на 4346 тис. грн більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 146.9%) та на 5426 тис. грн більше значення показника за 2017 рік (темп приросту за 2 роки становить 288.8%). На кінець 2019 року питома вага незавершеного виробництва в активах підприємства становила 1.0% ($7305/748863 \times 100$). Питома вага незавершеного виробництва за 2 останні роки збільшилась на 0.8%.

Залишки готової продукції становили на кінець 2019 року 65309 тис. грн, що на 27343 тис. грн більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 72.0%) та на 21138 тис. грн більше значення показника

2017 року (темپ приросту залишків готової продукції за 2 роки становить 47.9%). На кінець 2019 року питома вага готової продукції становила 8.7% ($65309/748863 \times 100$) активів підприємства. Питома вага готової продукції за 2 останні роки збільшилась на 3.8%.

Залишки товарів становили на кінець 2019 року 42 тис. грн, що на 4 тис. грн більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 10.5%) та на 1104 тис. грн менше значення показника 2017 року (темп приросту за 2 роки становить -96.3%). На кінець 2019 року питома вага товарів в активах підприємства становила 0.01% ($42/748863 \times 100$). Питома вага товарів за 2 останні роки зменшилась на 0.1%.

Дебіторська заборгованість за товарами становила на кінець 2019 року 26472 тис. грн, що на 9548 тис. грн більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 56.4%) та на 3528 тис. грн більше значення показника за 2017 рік (темп приросту за 2 роки становить 15.4%). На кінець 2019 року питома вага дебіторської заборгованості за товарами в активах підприємства становила 3.5% ($26472/748863 \times 100$). Питома вага дебіторської заборгованості за товарами за 2 останні роки збільшилась на 1.0%.

Дебіторська заборгованість за розрахунками становила на кінець 2019 року 40912 тис. грн, що на 5847 тис. грн більше показника на кінець 2018 року (темп приросту заборгованості дебіторів за останній рік становить 16.7%). У порівнянні із показником на кінець 2017 року, дебіторська заборгованість зменшилась на 111095 тис. грн (темп приросту за 2 роки становить -73.1%). На кінець 2019 року питома вага дебіторської заборгованості за розрахунками в активах підприємства становила 5.5% ($40912/748863 \times 100$). Питома вага дебіторської заборгованості за розрахунками за 2 останні роки зменшилась на 11.4%.

Інша поточна дебіторська заборгованість становила на кінець 2019 року 33 тис. грн, що на 67 тис. грн менше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить -67%) та на 44 тис. грн менше значення показника за 2017 рік (темп приросту за 2 роки становить -57.1%). На кінець

2019 року питома вага іншої дебіторської заборгованості в активах ТОВ «Тростянецький молочний завод» становила 0.00% ($33/748863 \times 100$). Питома вага іншої дебіторської заборгованості за 2 останні роки зменшилась на 0.00%.

Грошові кошти становили на кінець 2019 року 93851 тис. грн, що на 22366 тис. грн менше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить -19.2%) та на 90531 тис. грн більше значення показника за 2017 рік (темп приросту за 2 роки становить 2726.8%). На кінець 2019 року питома вага грошових коштів в активах підприємства становила 12.5% ($93851/748863 \times 100$). Питома вага грошових коштів за 2 останні роки збільшилась на 12.2%.

Інші оборотні активи становили на кінець 2019 року 1688 тис. грн, що на 1595 тис. грн більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 1715.1%) та на 1282 тис. грн більше значення показника за 2017 рік (темп приросту за 2 роки становить 315.8%). На кінець 2019 року питома вага інших оборотних активів в активах підприємства становила 0.2% ($1688/748863 \times 100$). Питома вага інших оборотних активів за 2 останні роки збільшилась на 0.2%.

Загальна вартість оборотних активів на кінець 2019 року становила 255118 тис. грн, що на 34292 тис. грн більше показника на кінець 2018 року. Темп приросту оборотних коштів за останній рік становить 15.5%. У порівнянні із показником за 2017 рік, оборотні кошти збільшилися на 21426 тис. грн, а темп приросту склав 9.2%. На кінець 2019 року питома вага оборотних активів в активах підприємства становила 34.1% ($255118/748863 \times 100$). Питома вага оборотних активів за 2 останні роки збільшилась на 8.1%.

Необоротні активи та групи вибуття становили на кінець 2019 року 2644 тис. грн, що на 2644 тис. грн більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить —%) та на 2644 тис. грн більше значення показника за 2017 рік (темп приросту за 2 роки становить —%). На кінець 2019 року питома вага необоротних активів та груп вибуття в активах підприємства

становила 0.4% ($2644/748863 \times 100$). Питома вага необоротних активів та груп вибуття за 2 останні роки збільшилась на 0.4%.

Загальна вартість майна ТОВ «Тростянецький молочний завод» становила на кінець 2019 року 748863 тис. грн, що на 47019 тис. грн менше показника попереднього року (темپ приросту за останній рік становить -5.9%) та на 150502 тис. грн менше значення показника за 2017 року (темп приросту за 2 роки становить -16.7%).

Пасиви досліджуваного підприємства проаналізуємо на основі даних, наведених у табл.2.3.

Таблиця 2.3 – Горизонтальний та вертикальний аналіз пасиву балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 рр.

Джерела формування майна	На кінець року, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2017	2018	2019	2019/2018	2019/2017	2019/2018	2019/2017
1	2	3	4	5	6	7	8
Статутний капітал	9359	9359	9359	0	0	0	0
Резервний капітал	4121	4121	4121	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	247797	234996	235328	332	-12469	0.1	-5.0
Всього власний капітал	261277	248476	248808	332	-12469	0.1	-4.8
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	-	433700	-	-433700	0	-100	—
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	622274	35101	73277	38176	-548997	108.8	-88.2
Поточні зобов'язання за розрахунками	12139	77006	15240	-61766	3101	-80.2	25.5

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	3605	1455	1826	371	-1779	25.5	-49.3
Інші поточні зобов'язання	70	144	409712	409568	409642	284422.2	585202.9
Всього короткострокових зобов'язань	638088	547406	500055	-47351	-138033	-8.7	-21.6
Баланс	899365	795882	748863	-47019	-150502	-5.9	-16.7

Як бачимо з даних табл. 2.3, статутний капітал ТОВ «Тростянецький молочний завод» на кінець 2019 року склав 9359 тис. грн. За досліджуваний період значення показника не змінилося.

На кінець 2019 року питома вага резервного капіталу в пасивах підприємства становила 0.6% ($4121/748863 \times 100$). Питома вага резервного капіталу за 2 останні роки збільшилася на 0.1%.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) становив на кінець 2019 року 235328 тис. грн. Це на 332 тис. грн більше показника на кінець 2018 року (темپ приросту за останній рік становить 0.1%). У порівнянні із показником за 2017 рік, нерозподілений прибуток (збиток) менший на 12469 тис. грн (темپ приросту за 2 роки становить -5.0%). На кінець 2019 року питома вага нерозподіленого прибутку в пасивах підприємства становила 31.4% ($235328/748863 \times 100$). Питома вага нерозподіленого прибутку за 2 останні роки збільшилась на 3.9%.

Загальна сума власного капіталу становила на кінець 2019 року 248808 тис. грн, що на 332 тис. грн більше показника попереднього року (темپ приросту за останній рік становить 0.1%) та на 12469 тис. грн менше значення показника 2017 року (темп приросту власного капіталу за 2 роки становить -4.8%). На кінець 2019 року питома вага власного капіталу в пасивах ТОВ

«Тростянецький молочний завод» становила 33.2% ($248808/748863 \times 100$). Порівняно із 2017 роком, питома вага збільшилася на 4.2%.

Питома вага поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями за 2 останні роки зменшилася на 0%.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги становила на кінець 2019 року 73277 тис. грн, що на 38176 тис. грн більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 108.8%) та на 548997 тис. грн менше значення показника на кінець 2017 року (темп приросту за 2 роки становить -88.2%). На кінець 2019 року питома вага кредиторської заборгованості в пасивах підприємства становила 9.8% ($73277/748863 \times 100$). Питома вага кредиторської заборгованості за 2 останні роки зменшилася на 59.4%.

Поточні зобов'язання за розрахунками становили на кінець 2019 року 15240 тис. грн, що на 61766 тис. грн менше показника попереднього року та на 3101 тис. грн більше значення показника на кінець 2017 року. Питома вага поточних зобов'язань за розрахунками за 2 останні роки збільшилася на 0.7%.

Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу становили на кінець 2019 року 1826 тис. грн, що на 371 тис. грн більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 25.5%) та на 1779 тис. грн менше значення показника на кінець 2017 року (темп приросту за 2 роки становить -49.3%). На кінець 2019 року питома вага зобов'язань, пов'язаних із необоротними активами в пасивах підприємства становила 0.2% ($1826/748863 \times 100$). Питома вага зобов'язань, пов'язаних із необоротними активами за 2 останні роки зменшилася на 0.2%.

Інші поточні зобов'язання становили на кінець 2019 року 409712 тис. грн, що на 409568 тис. грн більше показника попереднього року (темп приросту за останній рік становить 284422.2%) та на 409642 тис. грн менше значення показника за 2017 рік (темп приросту за 2 роки становить 585202.9%). На кінець 2019 року питома вага інших поточних зобов'язань в

пасивах підприємства становила 54.7% ($409712 / 748863 \times 100$). Питома вага інших поточних зобов'язань за 2 останні роки збільшилася на 54.7%.

Загальна сума короткострокових зобов'язань ТОВ «Тростянецький молочний завод» становила на кінець 2019 року 500055 тис. грн, що на 47351 тис. грн менше показника на кінець 2018 року (темп приросту за останній рік становить -8.7%) та на 138033 тис. грн менше значення показника на кінець 2017 року (темп приросту за 2 роки становить -21.6%). На кінець 2019 року питома вага короткострокових зобов'язань в пасивах підприємства становила 66.8% ($500055/748863 \times 100$). Питома вага короткострокових зобов'язань за 2 останні роки зменшилася на 4.2%.

Далі проведемо аналіз фінансових результатів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 рр. Почнемо із аналізу доходів на основі даних табл.2.4.

Таблиця 2.4 – Аналіз динаміки та структури доходів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки

Вид доходу	За рік, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2017	2018	2019	2019/ 2018	2019/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2017
Чистий дохід	730399	1196185	1505637	309452	775238	25.9	106.1
Інші операційні доходи	96	22816	30887	8071	30791	35.4	32074.0
Інші фінансові доходи	0	1505	0	-1505	0	-100	—
Інші доходи	7163	0	0	0	-7163	—	-100
Всього доходи	737658	1220506	1536524	316018	798866	25.9	108.3

Як видно із табл.2.4, чистий дохід в 2019 році склав 1505637 тис. грн, що на 309452 тис. грн більше значення 2018 року. Темп приросту за останній рік склав (25.9% ($(1505637-1196185)/1196185 \times 100$)). У порівнянні із показником за 2017 рік чистий дохід збільшився на 775238 тис. грн, а темп приросту за 2017-

2019 роки склав 106.1% $((1505637-730399)/730399 \times 100)$. Питома вага чистого доходу в доходах підприємства в 2019 році склала 98.0% $(1505637/1536524 \times 100)$.

Інші операційні доходи склали в 2019 році 30887 тис. грн, що на 8071 тис. грн більше значення 2018 року. Темп приросту за останній рік склав 35.4% $((30887-22816)/22816 \times 100)$. У порівнянні із показником за 2017 рік інші операційні доходи збільшилися на 30791 тис. грн (темп приросту склав 32074.0%). Питома вага інших операційних доходів в доходах підприємства в 2019 році склала 2.0% $(30887/1536524 \times 100)$.

Інші фінансові доходи в 2019 році склали 0 тис. грн, що на 1505 тис. грн менше значення 2018 року. Темп приросту за останній рік склав -100%. У порівнянні із показником за 2017 рік інші фінансові доходи не змінилися. Питома вага інших фінансових доходів в доходах підприємства в 2019 році склала 0%. У порівнянні із показником за 2017 рік інші доходи зменшилися на 7163 тис. грн. Як бачимо інших доходів в доходах підприємства в 2019 році не було.

Загальна сума доходів в 2019 році становила 1536524 тис. грн, що на 316018 тис. грн більше значення 2018 року. Темп приросту за останній рік склав 25.9%. У порівнянні із показником за 2017 рік загальна сума доходів збільшилася на 798866 тис. грн.

Структура операційних витрат ТОВ «Тростянецький молочний завод» за елементами представлена на рисунку 2.1.

З рис. 2.1 видно, що матеріальні витрати в 2019 році склали 1246797 тис. грн, що на 289293 тис. грн більше значення 2018 року. Темп приросту за останній рік склав 30.2%. У порівнянні із показником за 2017 рік матеріальні витрати збільшилися на 652468 тис. грн. Питома вага матеріальних витрат в загальній сумі операційних витрат підприємства в 2019 році склала 82.5%.

Витрати на оплату праці в 2019 році склали 40828 тис. грн, що на 10141 тис. грн більше значення 2018 року. Темп приросту за останній рік склав 33.0%. У порівнянні із показником за 2017 рік витрати на оплату праці

збільшилися на 13826 тис. грн. Питома вага витрат на оплату праці в загальній сумі операційних витрат підприємства в 2019 році склала 2.7%.

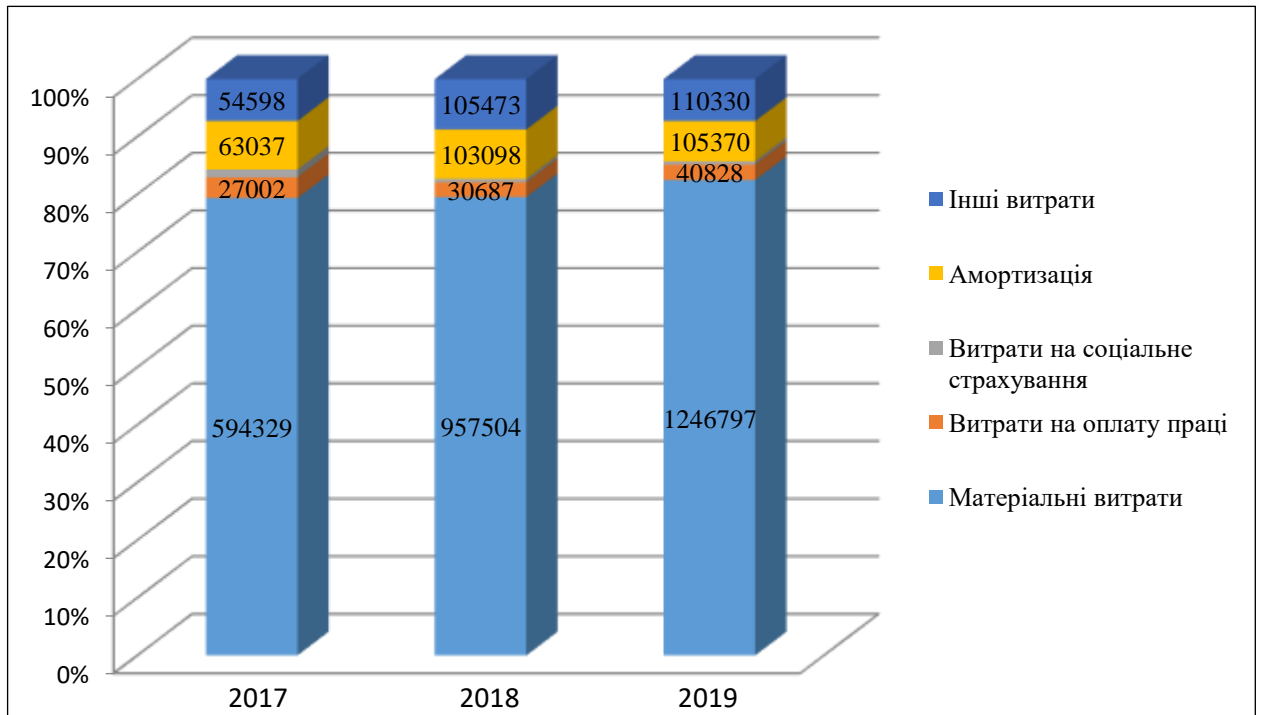

Рисунок 2.1 – Динаміка і структура операційних витрат ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки

Витрати на соціальне страхування в 2019 році склали 8450 тис. грн, що на 1214 тис. грн більше значення 2018 року. Темп приросту за останній рік склав 16.8%. У порівнянні із показником за 2017 рік витрати на соціальне страхування зменшилися на 1546 тис. грн. Питома вага витрат на соціальне страхування в загальній сумі операційних витрат підприємства в 2019 році склала 0.6%.

Амортизаційні витрати в 2019 році склали 105370 тис. грн, що на 2272 тис. грн більше значення 2018 року. Темп приросту за останній рік склав 2.2%. У порівнянні із показником за 2017 рік амортизаційні витрати збільшилися на 42333 тис. грн. Питома вага амортизаційних витрат в загальній сумі операційних витрат підприємства в 2019 році склала 7.0%.

Інші витрати в 2019 році склали 110330 тис. грн, що на 4857 тис. грн більше значення 2018 року. Темп приросту за останній рік склав 4.6%. У порівнянні із показником за 2017 рік інші витрати збільшилися на 55732 тис. грн. Питома вага інших витрат операційної діяльності в загальній сумі операційних витрат підприємства в 2019 році склала 7.3%.

Загальна сума витрат в 2019 році становила 1511775 тис. грн, що на 307777 тис. грн більше значення 2018 року. Темп приросту за останній рік склав 25.6%. У порівнянні із показником за 2017 рік загальна сума витрат збільшилася на 762813 тис. грн.

Проаналізуємо ліквідність балансу, як одного з найважливіших етапів вивчення фінансового стану організації, адже на його основі можна оцінити платоспроможність підприємства, тобто його здатність вчасно і в повному обсязі розраховуватися за зобов'язаннями з постачальниками, кредиторами та іншими учасниками ринку (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2019 рік

Актив	2019		Пасив	2019		Платіжний надлишок або недостача	
	На початок року	На кінець року		На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року
Найбільш ліквідні активи (A ₁)	232434	187702	Негайні пасиви (П ₁)	78605	426778	153829	-239076
Активи, що швидко реалізуються (A ₂)	52089	67417	Короткострокові пасиви (П ₂)	468801	73277	-416712	-5860
Активи, що реалізуються повільно (A ₃)	52520	93850	Довгострокові пасиви (П ₃)	0	0	52520	93850
Активи, що важко реалізуються (A ₄)	575056	491101	Постійні пасиви (П ₄)	248476	248808	326580	242293
Баланс	795882	748863	Баланс	795882	748863	x	x

За результатами аналізу ми бачимо, що на кінець 2019 року:

- $A_1 < П_1$;
- $A_2 < П_2$;
- $A_3 > П_3$;
- $A_4 > П_4$.

Отже, як показують результати дослідження, баланс ТОВ «Тростянецький молочний завод» на кінець 2019 року є неліквідним. Це означає, що підприємство не може погасити повною мірою свою заборгованість за рахунок власних активів.

Проаналізуємо показники фінансового стану та платоспроможності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки та відобразимо його результати у табл.2.6.

Для розрахунку коефіцієнта фінансової незалежності (автономності) скористаємося формулою (1.5).

$$K_{nl2017} = \frac{261277}{899365} = 0,3$$

$$K_{nl2018} = \frac{248476}{795882} = 0,3$$

$$K_{nl2019} = \frac{248808}{748863} = 0,3.$$

Для розрахунку коефіцієнта фінансової стійкості скористаємося формулою (1.6).

де, ДЗ – довгострокові зобов'язання.

$$K_{ф.с.2017} = \frac{261277}{899365} = 0,3$$

$$K_{ф.с.2018} = \frac{248476}{795882} = 0,3$$

$$K_{ф.с.2019} = \frac{248808}{748863} = 0,3.$$

Для розрахунку коефіцієнту фінансової залежності скористаємося формулою (1.7.)

$$K_{\phi.з.2017} = \frac{899365 - 261277}{899365} = 0,7$$

$$K_{\phi.з.2018} = \frac{795882 - 248476}{795882} = 0,7$$

$$K_{\phi.з.2019} = \frac{748863 - 248808}{748863} = 0,7.$$

Для розрахунку коефіцієнту фінансового ризику (фінансового левериджу) скористаємося формулою (1.8).

$$K_{лев.2017} = \frac{899365 - 261277}{261277} = 2,4$$

$$K_{лев.2018} = \frac{795882 - 248476}{248476} = 2,2$$

$$K_{лев.2019} = \frac{748863 - 248808}{248808} = 2,0.$$

Для розрахунку коефіцієнту загальної платоспроможності скористаємося формулою (1.9).

$$K_{заг.пл.2017} = \frac{665673 + 233692}{899365 - 261277} = 1,4$$

$$K_{заг.пл.2018} = \frac{570556 + 220826}{795882 - 248476} = 1,5$$

$$K_{заг.пл.2019} = \frac{491101 + 255118}{748863 - 248808} = 1,5$$

Для розрахунку коефіцієнту поточної платоспроможності скористаємося формулою (1.10).

$$K_{поточ.пл.2017} = \frac{3320 + 3320}{638088} = 0,01$$

$$K_{поточ.пл.2018} = \frac{116217 + 116217}{547406} = 0,4$$

$$K_{поточ.пл.2019} = \frac{93851 + 93851}{500055} = 0,4$$

Згрупуємо всі розраховані коефіцієнти до табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз показників фінансового стану та платоспроможності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки

Показники	Значення			Абсолютне відхилення, ±	
	2017	2018	2019	2019/ 2018	2019/ 2017
Коефіцієнт платоспроможності (фінансової незалежності, автономності)	0.3	0.3	0.3	0.02	0.04
Коефіцієнт фінансової стійкості	0.3	0.3	0.3	0.02	0.04
Коефіцієнт фінансової залежності	0.7	0.7	0.7	-0.02	-0.04
Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу)	2.4	2.2	2.0	-0.2	-0.4
Коефіцієнт загальної платоспроможності	1.4	1.5	1.5	0.04	0.1
Коефіцієнт поточної платоспроможності	0.01	0.4	0.4	-0.05	0.4

З табл. 2.6 видно. Що коефіцієнт платоспроможності підприємства становив на кінець 2019 року 0.3 (248808/748863), що свідчить про те, що власний капітал не становить більшої частини майна. За останній рік значення показника збільшилося на 0.02, а у порівнянні із 2017 роком, значення показника платоспроможності збільшилося на 0.04.

Коефіцієнт фінансової стійкості становив на кінець 2019 року 0.3 ((248808)/748863). Отже він також нижчий рекомендованого рівня (0,6), що є негативним фактором. За останній рік коефіцієнт фінансової стійкості збільшився на 0.02, а в порівнянні із показником за 2017 рік - збільшився на 0.04.

Коефіцієнт фінансової залежності склав на кінець 2019 року 0.7 ((748863-248808)/748863). У порівнянні із показником за 2018 рік значення показника зменшилося на 0.02, а в порівнянні із показником за 2017 рік значення коефіцієнта фінансової залежності зменшилося на 0.04.

Коефіцієнт фінансового левериджу склав на кінець 2019 року 2.0 ((748863-248808)/248808). У порівнянні із 2018 роком, значення показника

зменшилося на 0.2, а в порівнянні із показником за 2017 рік значення коефіцієнта фінансового левериджу зменшилося на 0.4.

Коефіцієнт загальної платоспроможності склав на кінець 2019 року 1.5 $((491101+255118)/(748863-248808))$. У порівнянні із 2018 роком значення показника зросло на 0.04, а в порівнянні із показником за 2017 рік значення коефіцієнта загальної платоспроможності зросло на 0.1.

Коефіцієнт поточної платоспроможності склав на кінець 2019 року 0.4 $((93851+93851)/500055)$. У порівнянні із 2018 роком, значення показника зменшилося на 0.05, а в порівнянні із показником за 2017 рік значення коефіцієнта поточної платоспроможності зросло на 0.4.

Далі розрахуємо коефіцієнти ділової активності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 рр.

Для розрахунку коефіцієнту оборотності активів скористаємося формулою (1.11).

$$K_{об.акт.2017} = \frac{730399}{580132} = 1,3$$

$$K_{об.акт.2018} = \frac{1196185}{847623,5} = 1,4$$

$$K_{об.акт.2019} = \frac{1505637}{772372,5} = 0,9$$

Для розрахунку періоду обороту активів скористаємося формулою (1.12).

$$K_{пер.об.акт.2017} = \frac{360}{1,3} = 285,9$$

$$K_{пер.об.акт.2018} = \frac{360}{1,4} = 255,1$$

$$K_{пер.об.акт.2019} = \frac{360}{0,9} = 380,7$$

Для розрахунку коефіцієнту оборотності запасів скористаємося формулою (1.13).

$$K_{об.зап.2017} = \frac{730399}{6815,5} = 107,2$$

$$K_{об.зан.2018} = \frac{1196185}{12022} = 99,5$$

$$K_{об.зан.2019} = \frac{1505637}{20617} = 35,4$$

Для розрахунку періоду обороту запасів скористаємося формулою (1.14).

$$K_{пер.об.зан.2017} = \frac{360}{107,2} = 3,4$$

$$K_{пер.об.зан.2018} = \frac{360}{99,5} = 3,6$$

$$K_{пер.об.зан.2019} = \frac{360}{35,4} = 10,2$$

Для розрахунку коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості скористаємося формулою (1.15).

$$K_{об.дебит.2017} = \frac{730399}{195401} = 3,7$$

$$K_{об.дебит.2018} = \frac{1196185}{113558,5} = 10,5$$

$$K_{об.дебит.2019} = \frac{1505637}{59753} = 12,2$$

Для розрахунку періоду погашення дебіторської заборгованості скористаємося формулою (1.16).

$$K_{пер.дебит.2017} = \frac{360}{3,7} = 96,3$$

$$K_{пер.дебит.2018} = \frac{360}{10,5} = 34,2$$

$$K_{пер.дебит.2019} = \frac{360}{12,2} = 29,5$$

Для розрахунку коефіцієнту оборотності кредиторської заборгованості скористаємося формулою (1.17).

$$K_{об.кредит.2017} = \frac{730399}{195401} = 2,2$$

$$K_{об.кредит.2018} = \frac{1196185}{113558,5} = 2,0$$

$$K_{об.кредит.2019} = \frac{1505637}{59753} = 1,4$$

Для розрахунку періоду погашення кредиторської заборгованості скористаємося формулою (1.18).

$$K_{пер.кредит.2017} = \frac{360}{3,7} = 161,4$$

$$K_{пер.кредит.2018} = \frac{360}{10,5} = 178,4$$

$$K_{пер.кредит.2019} = \frac{360}{12,2} = 258,1$$

Згрупуємо всі розраховані коефіцієнти до табл.2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз показників ділової активності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки

Показники	Значення			Абсолютне відхилення, ±	
	2017	2018	2019	2019/ 2018	2019/ 2017
Коефіцієнт оборотності активів	1.3	1.4	0.9	-0.5	-0.3
Тривалість обороту активів, днів	285.9	255.1	380.7	125.6	94.8
Коефіцієнт оборотності запасів	107.2	99.5	35.4	-64.1	-71.7
Тривалість обороту запасів, днів	3.4	3.6	10.2	6.5	6.8
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3.7	10.5	12.2	1.7	8.5
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	96.3	34.2	29.5	-4.7	-66.9
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2.2	2.0	1.4	-0.6	-0.8
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	161.4	178.4	258.1	79.7	96.8

З даних табл.2.7, ми бачимо, що в 2019 році коефіцієнт оборотності активів склав 0.9, що на 0.5 менше показника за 2018 рік та на 0.3 менше значення оборотності активів за 2017 рік. Тривалість обороту активів в 2019 році становив 380.7 днів, що є нормальним показником. Відзначимо, що за останній рік тривалість обороту активів збільшилася на 125.6 днів.

Коефіцієнт оборотності запасів підприємства склав в 2019 році 35.4, що на 64.1 менше показника за 2018 рік та на 71.7 менше значення оборотності запасів за 2017 рік. Тривалість обороту запасів в 2019 році становила 35.4 днів, що є низьким показником. За останній рік тривалість обороту запасів збільшилася на 6.5 днів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості склав в 2019 році 12.2, що на 1.7 більше показника за 2018 рік та на 8.5 більше значення оборотності дебіторської заборгованості за 2017 рік. Період погашення дебіторської заборгованості в 2019 році становив 29.5 днів, що є низьким показником. За останній рік термін погашення заборгованості зменшився на 4.7 днів.

Зазначимо, що період погашення дебіторської заборгованості менший періоду погашення кредиторської в 2019 році, що є хорошим показником, який свідчить про те, що підприємство встигає вивільнити кошти та за їх рахунок погашати кредиторську заборгованість. Період погашення кредиторської заборгованості 258.1 днів, що на 79.7 днів більше показника 2018 року.

Отже, аналіз фінансового стану ТОВ «Тростянецький молочний завод» показав, що в цілому фінансовий стан підприємства є стабільним.

Висновки до розділу 2

Отже, аналіз ефективності господарської діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод» показав, що підприємство є прибутковим. Його прибуток в 2019 році становив 356 тис. грн., що на 356 тис. грн більше минулорічного показника.

До позитивних змін в діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод» також треба віднести: збільшення фонду оплати праці, зростання прибутку, покращення фондівіддачі, покращення продуктивності праці, збільшення середньої заробітної плати.

Негативними є: зменшення вартості майна, зменшення вартості основних засобів, зменшення вартості власного капіталу, скорочення штату підприємства, зменшення рентабельності продукції, зменшення рентабельності активів.

Результати дослідження балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» засвідчують, що станом на кінець 2019 року баланс є неліквідним. Це означає, що підприємство не може погасити повною мірою свою заборгованість за рахунок власних активів.

Аналіз фінансового стану ТОВ «Тростянецький молочний завод» показав, що загалом у 2017-2019 роках він був стабільним, незважаючи на те, що коефіцієнт фінансової стійкості становив на кінець 2019 року був вдвічі нижчим за рекомендований рівень (0,6) і становив 0.3. Зокрема, такі види ризику, як ризик банкрутства, ризик ліквідності та ризик втрати прибутковості були відсутні, оскільки дані показники знаходилися у межах норми. Однак, розрахунки динаміки рівня кредитного ризику свідчить про тенденцію до зростання його рівня.

3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ»

3.1 Шляхи оптимізації грошових ресурсів підприємства

Оптимізація грошових ресурсів означає вибір найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов і особливостей господарської діяльності. Основними цілями вдосконалення є забезпечення:

- залишку грошових потоків.
- синхронізації у формуванні грошового потоку.
- зростання чистих грошових потоків компанії [28].

Грошовий потік — це приплив і відтік грошових коштів та їх еквівалентів в результаті виробничо-господарської діяльності підприємства. Ефективне управління грошовими потоками впливає на платоспроможність підприємства та інші показники фінансової стійкості.

Існують грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Грошові потоки аналізуються, плануються, контролюються та розраховуються для цієї діяльності. Основну суму грошових надходжень підприємство отримує від операційної (основної) діяльності. Планування цих надходжень включає складання прогнозів продажів, які коригуються з урахуванням змін дебіторської заборгованості, отриманих авансів та іншої дебіторської заборгованості від операційної діяльності [26].

У процесі реалізації продукції на корпоративні рахунки організації постійно надходять гроші у вигляді виручки від реалізації. Кошти надходять також від фінансової та інвестиційної діяльності підприємств: від придбаних акцій, облігацій та інших видів цінних паперів; від інвестування на депозитні рахунки; оренда нерухомості. Однак підприємство не розпоряджається всіма отриманими коштами. З виручки від реалізації продукції підприємство сплачує суми акцизного податку та податку на додану вартість, які

сплачуються до бюджету. Реальним платником цих податків є споживач, а підприємство, яке реалізує продукцію, перераховує її до бюджету. Частину грошових коштів, що залишилися після відрахування акцизного податку та доданої вартості до бюджету, підприємство використовує для поповнення оборотних коштів та платежів, пов'язаних із виконанням фінансових зобов'язань перед бюджетом, позабюджетними фондами, банками, страховими компаніями тощо. Залишок грошового потоку — це загальний і чистий дохід і прибуток [18].

Витрати підприємства на оплату рахунків постачальникам визначаються шляхом коригування собівартості реалізованої продукції на амортизацію, зміни товарно-матеріальних цінностей, виданих авансів, кредиторської заборгованості та інших операційних витрат. Чистий грошовий потік від операційної діяльності визначається як різниця між сумою доходу від цієї діяльності та сумою платежів постачальникам, інших витрат, сплачених відсотків, податку на прибуток, податку на додану вартість та акцизного збору [35].

На розмір і структуру грошових потоків впливає велика кількість факторів, які класифікуються за цими ознаками.

За джерелом походження:

- зовнішні фактори - система умов середовища, що впливають на обсяг і структуру пошуку та витрачання грошей.
- внутрішні фактори, що формуються на середніх підприємствах і впливають на розмір і структуру їх грошових потоків [1].

За видами діяльності підприємства:

- фактори, викликані операційною діяльністю – система операцій зовнішнього та внутрішнього середовища, які визначають умови операційної діяльності та, відповідно, впливають на стан і структуру грошових потоків даного типу;
- фактори, зумовлені інвестиційною діяльністю – це також система параметрів зовнішнього та внутрішнього середовища, що визначають умови

інвестиційної діяльності та, відповідно, впливають на стан і структуру грошових потоків даного типу;

– фактори, зумовлені фінансовою діяльністю, – це система детермінант зовнішнього та внутрішнього середовища, які визначають умови фінансової діяльності та, відповідно, впливають на стан і структуру грошових потоків даного виду [13].

За напрямом руху грошових коштів.

– фактори, що впливають на обсяг і структуру позитивного грошового потоку, що включає сукупність умов формування та отримання готівки.

– фактори, що впливають на обсяг і структуру негативного грошового потоку, до яких також відноситься комплекс умов формування та витрачання коштів.

На формування грошових потоків підприємства впливає спільна і одночасна робота різних активів і характер факторів, а саме: фактори, що впливають на стан і структуру позитивного грошового потоку з точки зору можливості його формування та є результатом сукупного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, що формуються в операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності установи [7].

Таким чином, розмір і структура негативного грошового потоку для підприємства залежить як від зовнішніх, так і від внутрішніх факторів.

Зовнішні фактори впливають на загальні умови діяльності підприємства.

Вони включають:

- загальну макроекономічну ситуацію,
- стан та напрями законодавства, що регулює підприємницьку діяльність,
- стан платіжної дисципліни в державі,
- кон'юнктуру ринку збуту та фінансового ринку тощо.

Ці фактори не залежать від діяльності окремого підприємства, а визначають його потенційні можливості формування фондів. Чим сприятливіша макроекономічна ситуація, чим ліберальніше підприємницьке

право та економіка, чим більше попит на споживчому ринку, тим краще пропозиція на фінансовому ринку, тим більше шансів у компанії залучити гроші.

Внутрішні фактори залежать від характеру та особливостей підприємства. На рівні підприємства можливість створення позитивного грошового потоку визначається факторами, що діють у сфері операційної діяльності. Він включає [26]:

- організацію маркетингової діяльності: вивчення запитів споживачів, прогнозування їх потреб, визначення форм і методів збуту продукції, проведення рекламної діяльності;
- організацію закупівельної діяльності: продукція постачальників, оцінка та вибірковий відбір комерційних пропозицій на закупівлю сировини, організація постачання;
- організацію виробничого процесу: залучення необхідних матеріалів, трудових і фінансових ресурсів, визначення способів їх максимально ефективного використання;
- обсяг виручки від реалізації підприємства, рівень її цін;
- кредитну політику установи, стан дебіторської заборгованості тощо.

Логіку впливу зазначених вище факторів на обсяг грошового формування можна визначити, виходячи з того, що джерелом грошей є факт реалізації товару, фактична здійснення процесу купівлі-продажу. Система управління зазначеними вище факторами має бути спрямована на досягнення хорошого результату з метою забезпечення максимального потоку коштів у сфері інвестування та у сфері фінансової діяльності.

У сфері інвестиційної діяльності слід зосередити увагу на вирішенні таких питань:

- раціональному виборі інвестиційної програми підприємства з переліку реальних інвестиційних проектів, які буде доцільно реалізувати;
- визначенні оптимального складу інвестиційного портфеля: рівня прибутковості та ліквідності окремих фінансових інструментів;

- визначенні можливості виходу з проектів у разі недостатньої ефективності;
- визначення можливості продажу частини основних і нематеріальних активів, їх стану та можливої ціни, за якою вони можуть бути продані.

У сфері фінансової діяльності насамперед необхідно вивчити наступні моменти [26]:

- інвестиційну привабливість проекту для зовнішніх інвесторів, що залежить від можливості ефективного розміщення додаткового випуску акцій;
- рівень кредитоспроможності підприємства щодо обслуговування зовнішніх боргів, який залежить від спроможності підприємства залучати банківські кредити;
- можливості покращити поточну структуру капіталу, збільшити обсяги кредитів і запозичень та відтермінувати їх погашення;
- шляхи підвищення іміджу та комерційної репутації підприємства.

Оптимізація грошових ресурсів підприємства залежить від забезпечення збалансованості позитивних і негативних грошових потоків. Відбувається поліпшення грошових потоків підприємства в короткостроковій і довгостроковій перспективі, що досягається шляхом проведення різноманітних заходів.

Таким чином, максимізація грошових потоків підприємства в короткостроковій перспективі може бути досягнута за допомогою системи «прискорення та уповільнення» оборотності платежів.

Короткострокові грошові надходження можна прискорити за допомогою таких заходів [1]:

- шляхом зниження цін покупцям готівкових розрахунків; Часткова або повна передоплата за продукцію високого попиту;
- скорочення термінів надання покупцям товарного (комерційного) кредиту;
- прискорення стягнення простроченої дебіторської заборгованості;
- використання сучасних форм рефінансування дебіторської

заборгованості: векселів, факторингу, форфейтингу.

Уповільнення готівкових розрахунків у короткостроковій перспективі можна досягти за допомогою таких заходів [3]:

- шляхом підвищення умов надання товарних кредитів проекту за погодженням з постачальниками;
- заміни довгострокових активів на договори оренди;
- реструктуризації отриманих фінансових позик шляхом перетворення короткострокових позик у довгострокові.

Слід розуміти, що покращення грошового потоку в короткостроковій перспективі за допомогою системи «прискорення та уповільнення» платіжного обороту може створити певні проблеми в довгостроковій перспективі. У цьому випадку розробити заходи для збалансування грошових потоків у довгостроковій перспективі.

– Позитивного зростання грошових потоків у довгостроковій перспективі можна досягти за допомогою таких заходів [6]:

- залучення стратегічних інвесторів для збільшення прав власності;
- випуску додаткових акцій;
- продажу частини інструментів фінансового інвестування⁴
- продажу (або оренда) невикористаних основних засобів.
- Суму негативного грошового потоку в довгостроковій перспективі

можна зменшити за допомогою таких заходів:

- зменшення розміру та формування реальних інвестиційних програм;
- відмови від фінансових вкладень;
- зниження величини постійних витрат фірми.

Методи покращення надлишкового грошового потоку підприємства безпосередньо пов'язані із забезпеченням зростання його інвестиційної активності. Для активізації інвестиційної діяльності можуть бути використані заходи, спрямовані на:

- 1) розширене відтворення необоротних операційних активів;
- 2) прискорення періоду розробки реальних інвестиційних проектів та

- початку їх реалізації;
- 3) здійснення регіональної диверсифікації операційної діяльності підприємства;
 - 4) активного формування портфеля фінансових інвестицій;
 - 5) дострокового погашення довгострокових фінансових позик.

3.2 Напрями вдосконалення оперативного управління грошовими потоками підприємства

Для швидкого управління грошовими потоками необхідно скласти платіжний календар, в якому вчасно розраховуються всі грошові надходження підприємства з сумою платежів. Платіжний календар є ефективним інструментом для безпосереднього управління як платоспроможністю організації, так і її грошовими ресурсами.

Ефективність управління готівкою певною мірою залежить і від організації оперативного фінансового планування, що також потребує розробки календаря погашення, в якому узгоджуються терміни надходження коштів і строки погашення зобов'язань.

Платіжний календар на квартал з розробкою по місяцях і декадах згрупований в різні варіанти, але, як правило, включає наступні основні розділи [27]:

- надходження коштів;
- видатки;
- перевищення надходжень над видатками;
- перевищення видатків над надходженнями;
- залишок коштів на початок періоду;
- залишок коштів на кінець періоду.

За допомогою платіжного календаря вирішуються такі завдання:

- 1) організація обліку обсягів надходження грошових коштів та їх витрат у певні проміжки часу;

- 2) підвищення ефективності управління платоспроможністю підприємства;
- 3) розробка заходів щодо запобігання виникненню дефіциту грошових коштів у певні проміжки часу;
- 4) розробка заходів щодо ефективного використання тимчасово вільних грошових коштів;
- 5) визначення потреб в обсягах короткострокового кредиту в певні проміжки часу;
- 6) здійснення контролю за своєчасністю надходження коштів та аналізу причин відхилення від графіка.

Розробка платіжного календаря базується на інформації, яка охоплює всі аспекти фінансової діяльності підприємства, а саме: плани продажів, стан розрахунків з дебіторами та кредиторами, нарахування заробітної плати, кредитні договори, кошторис витрат на виробництво, плани капітальних вкладень, угоди. і більше.

Якщо надходження коштів у плановому періоді з урахуванням залишку на початок періоду недостатньо для покриття запланованих витрат, підприємство може вжити заходів для запобігання порушення строків та умов розрахунків або встановлення факт банкрутства. Ці дії: Відмова від неперіоритетних витрат. перенесення термінів розрахунків за домовленістю; Отримання кредитів на прискорення розрахунків за відвантаженою продукцією; Мобілізація внутрішніх резервів тощо.

Якщо компанія отримує надлишок «безкоштовних» грошей, то вона фінансово стабільна. Тоді необхідно розробити заходи для ефективного використання «безкоштовних» коштів.

Таким чином, платіжний календар є важливим інструментом для оперативного управління грошовими потоками на підприємстві, оскільки дозволяє чітко побачити ситуацію щодо руху коштів на наступний квартал. Складання розрахункового календаря допоможе керівництву ТОВ «Тростянецький молокозавод» більш чітко організувати роботу фінансового

відділу, створити систему управління грошовими ресурсами, яка на сьогодні налагоджена на задовільному рівні ефективності.

За результатами аналізу грошових ресурсів та фінансового стану підприємства в цілому найближчим часом мають бути внесені докорінні зміни в принципи та методи управління готівкою на Тростянецькому молочному заводі, щоб сприяти виконанню поточних зобов'язань та погашенню рахунків, підлягає оплаті.

Слід зазначити, що поточні зобов'язання ТОВ «Тростянецький молочний завод» відіграють другорядну роль у системі джерел формування готівки. Цю ситуацію слід виправити шляхом збільшення нерозподіленого прибутку, що збільшить загальний прибуток підприємства.

Для подальшого покращення ситуації з фінансовими ресурсами необхідно вжити заходів для повного розрахунку клієнтів з підприємством. Якщо думати з точки зору попиту на товари та послуги, які надає ТОВ «Тростянецький молокозавод», то стає зрозуміло, що попит на продукцію компанії існує. Таким чином, припускаючи повну оплату покупцями за отриману продукцію, доцільно стверджувати про можливість швидкого покращення платіжної ситуації на підприємстві.

Прогнозування та планування є важливим компонентом фінансового менеджменту, який забезпечує відповідність моделі фінансового управління суб'єктом господарювання потребам та ефективності мінливого ринкового середовища. Це твердження цілком справедливо для моделі управління грошовими коштами підприємства, що дає нам право викласти окремий кейс для розгляду основних положень організації щодо прогнозування та планування грошових потоків у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Загалом модель управління грошовими потоками з точки зору прогнозування та планування, крім визначення та обґрунтування цілей і завдань управління, включає використання ряду математичних методів, які разом із критеріями прогнозування та планування грошових потоків ,

забезпечують системну основу для цієї моделі управління.

У новітній фінансовій літературі до основних методів, які можна використовувати при прогнозуванні та плануванні грошових потоків підприємства, можна віднести: організаційний метод; Метод розрахунку та аналізу. метод оптимізації фінансових рішень; Фінансово-математичне моделювання.

Суть методу вдосконалення фінансових рішень щодо управління грошовим потоком полягає в розробці кількох сценаріїв, щоб можна було вибрати оптимальний варіант за певних інших, постійних умов.

У рамках методики вдосконалення фінансових рішень при визначенні окремих параметрів грошового потоку логічним і доцільним є широке використання інших методів і прийомів фінансового менеджменту - розробка стратегії і тактики; Продемонструвати певні критерії руху грошових коштів підприємства в плановому періоді тощо. Все це можна зробити на основі різних критеріїв для покращення параметрів і показників моделі готівкових розрахунків підприємства.

Таким чином, враховуючи особливості фінансово-господарської діяльності в умовах ринкової економіки, при прогнозуванні та плануванні грошових потоків, а також при визначенні та обґрунтуванні розрахункових операцій на основі методу оптимізації планових рішень, керівництво підприємства, на нашу думку, має використовувати наступні критерії для покращення фінансових рішень та впровадження моделі управління грошовими потоками:

- максимізацію вартості капіталу підприємства та мінімізацію накладних витрат;
- скорочення строку іммобілізації фінансових ресурсів у сферу обігу;
- максимізацію використання ефекту фінансового лівериджу;
- максимізацію абсолютної суми прибутку підприємства та прибутку у розрахунку на одиницю вкладеного капіталу в основні засоби;
- максимізацію рентабельності власного капіталу;

- прискорення оборотності капіталу;
- мінімізацію податкових зобов'язань та ін.

Широке використання кількісних методів математики, статистики та економетрики в теорії та практиці фінансового менеджменту, що відбулося в останні десятиліття, а також величезний прорив у сфері інформації, дозволили використовувати кількісні методи лише раніше використовуваних. у фізиці - деталі фінансово-економічних процесів і моделі. Ці методи сьогодні широко використовуються, і, на нашу думку, їх застосування принесе підприємству позитивні результати в найкоротші терміни.

При прогнозуванні та плануванні грошових потоків слід приділяти належну увагу нейтралізації фінансових ризиків підприємства.

Ієрархічна модель вибору методу нейтралізації фінансових ризиків підприємства представлена на рис.3.1.

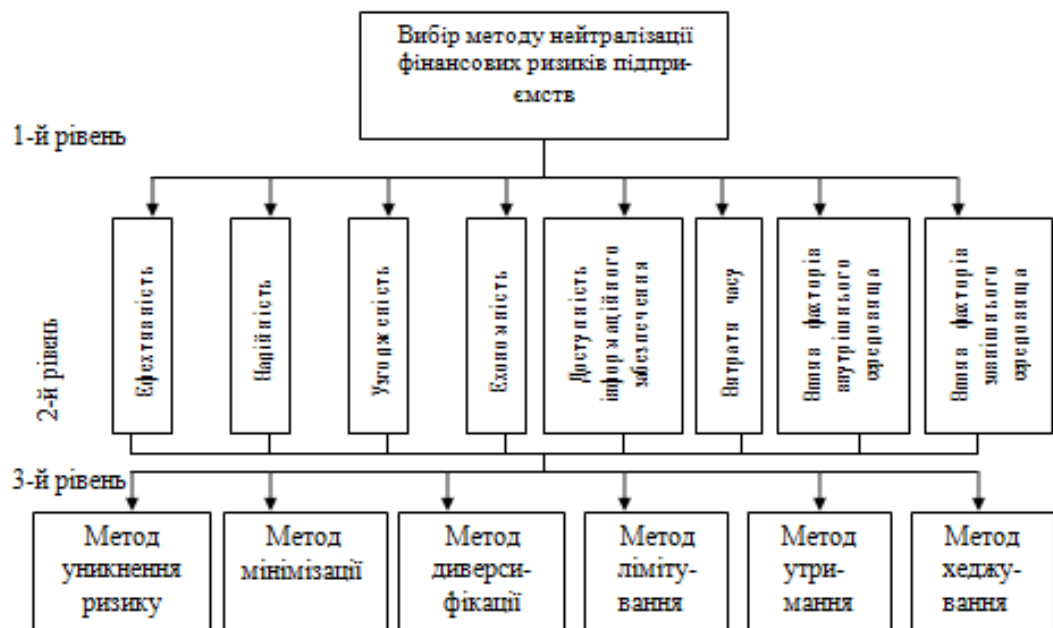

Рисунок 3.1 – Ієрархічна модель вибору методу нейтралізації фінансових ризиків підприємств

Як видно з рис. 3.1, на першому рівні ієрархії визначається мета – вибір методу нейтралізації фінансових ризиків підприємств; на другому – відзначені експертами критерії вибору методу нейтралізації фінансових ризиків

підприємств; на третьому – перелік методів нейтралізації фінансових ризиків підприємств.

Як ми вже зазначали в попередніх розділах, підприємство має три види діяльності: основний, пов'язаний з виробництвом; Інвестиції, пов'язані з купівлею-продажем довгострокових активів і фінансовою діяльністю (операції з цінними паперами, погашення боргу тощо). Кожен із цих видів діяльності створює припливи та відтоки. Тому при складанні планових надходжень і відтоків коштів необхідно враховувати їх рух у всіх видах господарської діяльності підприємства, хоча зрозуміло, що основна частина грошових надходжень зазвичай формується за рахунок основної діяльності підприємства. підприємство. Перший крок – це прогнози продажів. Це може бути квартальний, місячний, тижневий або навіть щоденний прогноз. Відтоки умовно можна згрупувати так:

- оплата рахунків постачальників. Прогноз виходить із припущення про те, що всі рахунки постачальників оплачуються вчасно. Відстрочка або затягування оплати, як правило, загрожує втратою знижок за швидку оплату;
- оплата праці, управлінські й інші витрати. До цієї категорії входять всі інші поточні витрати підприємства;
- витрати на капіталовкладення;
- податок на прибуток та виплата відсотків.

Висновок по розділу 3

Здійснивши детальний аналіз роботи підприємства, його фінансових показників можна стверджувати, що його грошові ресурси знаходяться на критичному рівні. Нестача грошових коштів веде за собою поточну неплатоспроможність, нездатність підприємства розраховуватися за зобов'язаннями. Найімовірнішим варіантом подолання проблеми ми вважаємо розробку і ведення платіжного календаря, тому що насамперед чітке

планування та контроль допоможе оптимізувати грошові потоки, вчасно виокремити деякі грошові ресурси з обороту та використати їх відповідно до потреб підприємства.

Слід звернути увагу на значний час тривалості оборотності капіталу та вжити заходів щодо його зменшення. Для цього треба застосовувати штрафи і пені щодо невчасних розрахунків і ввести систему знижок для тих, хто швидко розраховується. Це дасть клієнтам додаткові стимули вчасно розраховуватися за зобов'язаннями перед підприємством.

Підприємству такого формату, як досліджуване нами, слід підходити до проблеми забезпечення ефективної фінансової роботи дещо з іншого ракурсу ніж іншим. Перш за все керівництву підприємства слід звернути увагу на саму структуру фінансового відділу. Можливо слід застосувати не дуже популярні на наш час методи суворого плану та його виконання. Слід чітко і обґрунтовано планувати надходження і витрати підприємства на майбутні періоди, застосовуючи сучасні методики аналізу і прогнозування. На сьогодні таку роботу на підприємстві ніхто не виконує.

У ситуації фінансової кризи підприємству треба було б скоротити адміністративні витрати. Ефективним та надійним способом скоротити витрати є впровадження енергозберігаючих та теплозберігаючих систем. Усім аналогічним підприємствам, та зокрема ТОВ «Тростянецький молочний завод» слід звернути увагу на існуючі технології енерго та теплозбереження та розглянути можливості їх впровадження.

Також ТОВ «Тростянецький молочний завод» необхідно перелаштувати роботу планово-фінансового відділу, підвищити кваліфікацію фахівців, застосувати систему премій і винагород щодо працівників даного відділу. Тоді можна цілком обґрунтовано сподіватися на поліпшення управління грошовими ресурсами зокрема, і покращення фінансових показників діяльності підприємства загалом.

ВИСНОВКИ

1. В сучасних умовах як ніколи набуває великого значення вмiле та раціональне управління грошовими ресурсами. Це вимагає від підприємств ретельного аналізу та систематизації інформації про здійснювані господарські процеси, зокрема про рух грошових коштів, їх характер, управління грошовими ресурсами.

2. Грошові кошти – це готівка та кошти на рахунках у банках і депозити до запитання. Еквівалентами грошових коштів є короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості. Рух грошових коштів являє собою їх надходження і вибуття, а грошовий потік підприємства – це сукупність розподілених в часі надходжень і виплат грошей, які генеруються у процесі господарської діяльності.

3. У науковій літературі існує досить громiздка класифікація грошових потоків, тому ми пропонуємо об'єднати поділ грошових потоків за можливістю регулювання і з за рівнем передбачуваності в одну ознаку – за можливістю регулювання, адже потоки, які не можна передбачити, не можна і регулювати.

4. Основне завдання аналізу грошових ресурсів полягає в з'ясуванні причин нестачі (надлишку) грошових коштів, визначенні джерел їх надходжень і напрямів використання. Основною метою управління грошовими коштами є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку шляхом збалансованості і синхронізації в часі обсягів надходження і вибуття грошових коштів. Сьогодні на практиці широко використовують аналіз грошових коштів підприємства, оснований на розрахунку коефіцієнтів, порівняння їх значення із нормативними, вивчення динаміки їх зміни, визначення майбутніх тенденцій. Для аналізу грошових ресурсів ТОВ «Тростянецький молочний завод» обрано саме цей метод, оскільки він є найбільш інформативним та репрезентативним.

5. Аналіз фінансового стану ТОВ «Тростянецький молочний завод» показав, що фінансовий стан підприємства в цілому можна охарактеризувати як стабільний. Підприємство є прибутковим. Його прибуток в 2019 році становив 356 тис. грн. До позитивних змін в діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод» також треба віднести: збільшення фонду оплати праці, зростання прибутку, покращення фондівіддачі, покращення продуктивності праці, збільшення середньої заробітної плати. Негативними є: зменшення вартості майна, зменшення вартості основних засобів, зменшення вартості власного капіталу, скорочення штату підприємства, зменшення рентабельності продукції, зменшення рентабельності активів.

6. Результати дослідження балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» засвідчують, що станом на кінець 2019 року баланс є неліквідним. Це означає, що підприємство не може погасити повною мірою свою заборгованість за рахунок власних активів.

7. Фінансовими ризиками, які ми оцінювали при фінансовому аналізі ТОВ «Тростянецький молочний завод» були: ризик ліквідності, ризик банкрутства, кредитний та операційний ризики. І, як показали розрахунки, динаміка рівня кредитного ризику свідчить про зростання його рівня.

8. Для покращення фінансового стану на ТОВ «Тростянецький молочний завод» ми рекомендуємо звернути увагу на значний час тривалості оборотності капіталу та вжити заходів щодо його зменшення. Для цього треба застосовувати штрафи і пені щодо невчасних розрахунків і ввести систему знижок для тих, хто швидко розраховується. Це дасть клієнтам додаткові стимули вчасно розраховуватися за зобов'язаннями перед підприємством.

9. Основним способом для покращення управління грошовими ресурсами рекомендовано введення платіжного календаря, який є важливим інструментом оперативного управління грошовими потоками на підприємстві, дозволяє чітко і ясно побачити ситуацію про рух грошових коштів на наступний квартал. Складання платіжного календаря допоможе керівництву ТОВ «Тростянецький молочний завод» чіткіше організувати роботу

фінансового відділу, налагодити систему управління грошовими ресурсами, яка наразі поставлена на задовільному рівні ефективності.

10. Слід чітко і обґрунтовано планувати надходження і витрати підприємства на майбутні періоди, застосовуючи сучасні методики аналізу і прогнозування. На жаль, сьогодні таку роботу на підприємстві ніхто не виконує.

11. У ситуації фінансової кризи підприємству треба було б скоротити адміністративні витрати, перелаштувати роботу планово-фінансового відділу, підвищити кваліфікацію фахівців, застосувати систему премій і винагород щодо працівників даного відділу.

Запропоновані заходи сприятимуть підвищенню ефективності управління грошовими ресурсами зокрема, і покращенню фінансових показників діяльності підприємства загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. К.: Знання, 2012. 294 с.
2. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. К., Знання, 2008. 630 с.
3. Фінанси підприємств: підручник / [Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. та ін.]; кер. кол.авт. і наук. ред. проф.А.М.Поддєрьогін. Восьме вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2013. 219 с.
4. Калашникова Т.В. Фінансовий стан підприємства: сутність та оцінка // Вісник Сумського національного аграрного університету Серія «Економіка і менеджмент». 2011. № 3. С. 115–118.
5. Фінансовий менеджмент. Практикум : навч. Посібник / Л. Д. Буряк, М. Д. Білик, О. М. Грицино та ін. ; за заг. ред. А. М. Поддєрьогіна. К. : КНЕУ, 2015. 335 с.
6. Ткаченко, Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність : [підручник для студ. вищ. навч. закл.]; Нац. ун-т харч. технологій. - 6-те вид., перероб. та доп. К. : Алерта, 2013. 981 с.
7. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством в умовах економіки знань та інтелектуалізації менеджменту // Економічний форум. 2016. №1. С.161-170. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2016_1_25.
8. Національне положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 78.
9. Грошові фонди та фінансові ресурси підприємств. URL: https://studopedia.com.ua/1_43000_groshovi-fondi-ta-finansovi-resursi-pidpriiemstv.html.
10. Маслак О., Яковенко Я., Сокурєнко П. Теоретичні і практичні аспекти стійкого розвитку підприємств в умовах невизначеності економічного

- середовища. Молодий вчений. 2017. № 4 (44). С. 710–715.
11. Булеев И. П., Прокопенко Н. Д., Брюховецкая Н. Е., Маланчина Г. О. Механизм хозяйствования предприятий и объединений трансформационной экономики: монография; НАН Украины. Институт экономики промышленности. – Донецк, 2007. 526 с. 6–100.
 12. Маслак О., Яковенко Я., Сокуренок П. Теоретичні і практичні аспекти стійкого розвитку підприємств в умовах невизначеності економічного середовища. Молодий вчений. 2017. № 4 (44). С. 710–715.
 13. Андросова Т. В., Гринько А. П., Гринько П. Л. Використання збалансованої системи показників в економічному управлінні грошовими потоками торговельного підприємства // Бізнес Інформ. 2014. № 4. С. 240–244.
 14. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. Навчальний посібник. К: Знання-Прес, 2003. – 349 с.
 15. Abdul Rahman and Raj Bahadur Sharma (2020). Cash flows and financial performance in the industrial sector of Saudi Arabia: With special reference to Insurance and Manufacturing Sectors. *Investment Management and Financial Innovations*, 17(4), 76—84. doi:10.21511/imfi.17(4).2020.07.
 16. Бутинець Ф.Ф. Інформаційні системи обліку. Курс лекцій / Ф.Ф. Бутинець, С.В. Івахненко. - Житомир: ЖІТІ, 2006. – 530 с.
 17. Губачова О.М. Деякі аспекти управління рухом грошових коштів та їх вплив на фінансовий стан підприємства // Економіка і регіон. ПолтНТУ. – 2012. № 2 (5). С. 63–64.
 18. Khalatur S., Trokhymets O., Karamushka O. Conceptual basis of tax policy formation in the globalization conditions. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. 6(2), 81—92. URL: <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/793> DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-2-81-92>
 19. Кошельок Г.В. Основні фінансові фактори впливу на грошові потоки підприємства // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2016. Випуск 19. Частина 2. С. 48–51.

20. Соловьева А.П., Скрябина А.В. эффективное управление денежными потоками – фактор устойчивого финансового состояния организации // Вестник Алтайской академии экономики и права. 2021. № 1-2. С. 181-186.
21. Майборода О. Є., Майборода О. В., Реплюк О.В. Напрями управління грошовими потоками підприємства // Економіка і суспільство. 2017. Випуск 10. С. 305–309.
22. Ясишена В. В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств // Економічний простір. 2013. № 16. С. 123–131.
23. Карпенко Л. М. Методи оптимізації та моделі управління грошовими потоками на підприємстві // Вісник соціально-економічних досліджень. 2014. Вип. 1. С. 201–210.
24. Крилова О.В. Грошові потоки в системі забезпечення платоспроможності підприємства. Економіка та держава. 2019. № 7. С. 31—33.
25. Коцюрба О.Ю., Грешнікова М.О. Фінансові потоки підприємства: сутність, класифікація та шляхи оптимізації. Вісник Кіровоградського національного технічного університету. 2012. № 12. С. 88—92.
26. Піскунова Н. Пошук оптимальної моделі управління грошовими потоками. Ефективна економіка. 2017. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5454>.
27. Литвин І. С., Іващенко А. І. Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 2. С. 51–56. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2017/11.pdf
28. Ковальчук Н. О., Сокач М. І. Управління рухом грошових коштів вітчизняних підприємств: окремі теоретичні та практичні аспекти. Молодий вчений. 2016. № 12.1. С. 786–791.
29. Маліков В. В. Практичні рекомендації щодо управління грошовими потоками підприємства. Бізнес Інформ. 2020. №5. С. 370–374.
30. Сергєєва О. Р. Сутність та основні аспекти управління грошовими потоками підприємств. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. №12. С.107–110. URL:

http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/12_2_2017ua/24.pdf

31. Лебедєва А. М. Особливості аналізу руху грошових потоків підприємства. Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. 2016. Т. 21. Вип. 3. С. 189–192. URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_3/43.pdf
32. Загородна О. М., Серединська В. М. Оперативне управління грошовими потоками. Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. Т. : Економічна думка, 2012. Вип. 10. Ч. 4. С. 100–105.
33. Нагайчук В. В. Управління грошовими потоками підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень. 2014. Вип. 1 (52). С. 245–249.
34. Партин Г. О., Задерезька Р. І., Галечко І. Б. Управління грошовими потоками підприємства й оцінювання його ефективності. Науковий вісник Чернівецького університету: Економіка. 2014. Вип. 694-695. С. 108–112.
35. Роганова Г. Впровадження статистичних показників до методики аналізу ефективності грошових потоків підприємств. Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Економіка. 2019. Вип. 1 (202). С. 34–42.
36. Спільник І., Загородна О. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2017. Вип. 1-2. С. 67–85.
37. Колузанов К.В., Колузанова Н.О. Аналіз структури руху грошових потоків для прийняття довгострокових управлінських рішень. Економіка АПК. 2016. № 12. С. 80-85.
38. Лобачева І.Ф., Чаплій О.Ф. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків товариства з обмеженою відповідальністю. Нова економічна політика на світовому, державному та регіональному рівнях: Матеріали міжн. наук.-практ. конф.м. Одеса, 21-22 листопада 2014р. Ч. 3. С. 128-130.
39. Лобачева І.Ф. Аналіз руху грошових активів підприємства. Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: Матеріали VII всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Вінниця. 28

березня, 2019 р. С. 68-71.

40. Зянько В. В., Маліцька М. С. Економічний зміст та завдання стратегії розвитку підприємства // XLIX Наук.-техн. конф. підрозділів Вінницького націон. техн. ун-ту (м. Вінниця, 11-13 березня 2020 р.) URL : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2020/paper/view/9704/8062>
41. Маліцька М. С. Шляхи оптимізації грошових ресурсів підприємства // Матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи» (ВНТУ, м. Вінниця, 11.05.2022–13.05.202. р.) URL : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2022/schedConf/presentations>

Додаток А

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФІМ

д.е.н., проф. В. В. Зянько

 (підпис)

«06» жовтня 2021 р.

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ**на виконання магістерської кваліфікаційної роботи**

на тему **Управління грошовими ресурсами підприємства та шляхи їх оптимізації (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Тростянецький молочний завод»)**

08-43.МКР.004.00.003.ТЗНауковий керівник: д.е.н., професор, зав. каф. ФІМ

наук. ступінь, вчене звання (посада)

(підпис)

Зянько В. В.

(прізвище, ініціали)

Студентка групи МФКД-20м

(підпис)

Маліцька М. С.

(прізвище, ініціали)

Вінниця 2021 р.

1. Підстава для виконання магістерської кваліфікаційної роботи (МКР) наказ №277 по ВНТУ від «24» вересня 2021 р. про затвердження теми МКР.

2. Мета і призначення магістерської кваліфікаційної роботи

актуальність і обґрунтування необхідності виконання МКР: Актуальність обраної теми полягає в тому, що в умовах ринкових відносин права на господарську діяльність підприємств значно розширюються і зростає роль своєчасного якісного аналізу їх фінансового стану, оцінки ліквідності, платоспроможності та фінансової стабільності та пошуку шляхів збільшення та зміцнення фінансової стійкості. Важливу роль у цьому відіграє ефективність управління грошовими ресурсами, оскільки діяльність підприємства – це складний динамічний процес, що є результатом постійного циклічного руху грошових коштів.

мета: оптимізація управління грошовими ресурсами підприємства на основі дослідження теоретико-методичних основ управління ними та аналізу грошових ресурсів на прикладі ТОВ «Тростянецький молочний завод».

завдання:

- дослідити суть грошових ресурсів, їх склад та джерела поповнення;
- навести класифікацію грошових потоків підприємства та показати особливості управління ними;
- розглянути основні методи та методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства загалом та грошових потоків зокрема;
- здійснити аналіз основних показників фінансової діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод»;
- оцінити ефективність використання грошових ресурсів у ТОВ «Тростянецький молочний завод»;
- запропонувати шляхи оптимізації грошових ресурсів на підприємствах молочної промисловості України та шляхи вдосконалення оперативного управління грошовими потоками.

3. Завдання для виконання економічної розрахункової частини МКР

Розрахувати показники фінансово-економічної діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод», зокрема, коефіцієнти: фінансової незалежності, фінансової стійкості, фінансової залежності, фінансового ризику, платоспроможності, оборотності активів, оборотності запасів, оборотності дебіторської заборгованості, оборотності кредиторської заборгованості, рентабельності, ліквідності, та ін.

4. Вихідні дані для написання магістерської кваліфікаційної роботи

Роганова Г. Впровадження статистичних показників до методики аналізу ефективності грошових потоків підприємств. Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. Економіка. 2019. Вип. 1 (202). С. 34–42.; Лебедева А. М. Особливості аналізу руху грошових потоків підприємства. Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова. 2016. Т. 21. Вип. 3. С. 189–192. URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_3/43.pdf; Маліков В. В. Практичні рекомендації щодо управління грошовими потоками підприємства. Бізнес Інформ. 2020. №5. С. 370–374; Литвин І. С., Іващенко А. І. Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 2. С. 51–56. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2017/11.pdf; Національне положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. №78; Фінансова звітність ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2017-2019 роки, та ін.

5. Виконавець МКР – Маліцька Марина сергіївна, ст. гр. МФКД-20м (д/ф).

6. Вимоги до виконання МКР

В процесі виконання МКР потрібно визначити резерви підвищення ефективності діяльності підприємства, використовуючи такі методи: аналізу і синтезу – для вивчення об'єкта та предмета дослідження; теоретичне узагальнення – для визначення змісту понять та категорій; групування і порівняння – для зіставлення фактичних даних звітного і попередніх років; системний та комплексний підходи – для обґрунтування висновків та результатів дослідження варіантний аналіз, засоби моделювання. Бажано, щоб робота виконувалась на замовлення підприємства.

7. Етапи МКР і терміни їх виконання

Таблиця 1 – Етапи МКР і терміни їх виконання

Етапи МКР	Зміст етапу	Термін виконання	Очікувані результати
Вибір напрямку дослідження	Добір, вивчення та узагальнення науково-економічної та статистичної інформації; розгляд можливих напрямів досліджень та їх оцінювання; вибір напрямку дослідження; обґрунтування прийнятого напрямку дослідження; розроблення, погодження і затвердження ТЗ на МКР	червень-вересень	план МКР
Основна (економічна) частина роботи	Теоретичне дослідження проблеми	ІІІ декада жовтня	Розділ 1
	Аналітична частина	ІІ декада листопада	Розділ 2
	Розробка рекомендацій та пропозицій	І декада грудня	Розділ 3
Узагальнення результатів досліджень, підготовка до захисту роботи	Узагальнення результатів теоретичних та аналітичних досліджень та написання доповіді на захист МКР; оформлення ілюстративного матеріалу, підготовка презентації ДР в редакторі <u>Microsoft Office PowerPoint</u>	І декада грудня	Акт впровадження, ілюстративний матеріал, презентація
Попередній захист МКР	Перевірка МКР на плагіат; одержання відзиву наукового керівника та рецензії; попередній захист МКР	ІІ декада грудня	Результат перевірки на плагіат, відгук, рецензія
Захист МКР	Основний захист МКР	ІІІ декада грудня	довідь та відповіді на питання

8. Очікувані результати

В результаті виконання магістерської кваліфікаційної роботи очікується одержання обґрунтованих рекомендацій та пропозицій, які можуть бути використані в ТОВ «Тростянецький молочний завод» з метою підвищення ефективності його діяльності та покращення фінансових результатів.

9. Матеріали, які подають після закінчення МКР та її етапів

Переpletена пояснювальна записка магістерської кваліфікаційної роботи; графічний матеріал; відгук керівника; рецензія зовнішнього рецензента.

10. Порядок приймання МКР та її етапів

Результати магістерської кваліфікаційної роботи розглядаються на процентовках керівником роботи та завідувачем кафедри відповідно до етапів роботи та термінів їх виконання; проводиться попередній захист роботи та офіційний захист магістерської кваліфікаційної роботи.

Додаток Б

**ПРОТОКОЛ ПЕРЕВІРКИ НАВЧАЛЬНОЇ (КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ)
РОБОТИ**

Назва роботи: Управління грошовими ресурсами підприємства та шляхи їх оптимізації (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Тростянецький молочний завод»)

Тип роботи: кваліфікаційна робота

(кваліфікаційна робота, курсовий проект (робота), реферат, аналітичний огляд, інше
(вказати))

Підрозділ кафедра фінансів та інноваційного менеджменту

(кафедра, факультет (інститут), навчальна група)

Науковий керівник Зянько В. В., зав. каф. ФІМ

(прізвище, ініціали, посада)

Показники звіту подібності

Plagiat.pl (StrikePlagiarism)		Unicheck	
КП1		Оригінальність	80,2%
КП2			
Тривога/Білі знаки	/	Схожість	19,8%

Аналіз звіту подібності (відмітити потрібне)

- Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не містять ознак плагіату.
- Виявлені у роботі запозичення не мають ознак плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи і відсутності самостійності її автора. Роботу направити на доопрацювання.
- Виявлені у роботі запозичення є недобросовісними і мають ознаки плагіату та/або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень.

Заявляю, що ознайомлений (-на) з повним звітом подібності, який був згенерований Системою щодо роботи (додається)

Автор _____

(підпис)

Малицька М. С.

(прізвище, ініціали)

Опис прийнятого рішення

Робота може бути допущена за попереднього захисту

Особа, відповідальна за перевірку _____

(підпис)

Єпіфанова І. Ю.

(прізвище, ініціали)

Експерт _____

(за потреби)

(підпис)

(прізвище, ініціали, посада)